110795

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

7 июль, жума, 1995 йил
Сотувда эркин нархда. № 129 (1131)

ҚИШЛОҚ ИСТИҚБОЛИ — ЮРТ ИСТИҚБОЛИ

ҚИШЛОҚДА КИЧИК ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ БУГУНГИ КУННИНГ ДОЛЗАРБ ВАЗИФАСИ

Куни кеча Тошкентда Ислом Каримов раислигида бўлиб ўтган республика Президенти ҳузуридаги Иқтисодий ислоҳотлар, тадбиркорлик ва чет эл сармоялари бўйича идоралараро кенгаш мажлисида қишлоқ жойларда кичик ва хусусий корхоналарни ривожлантиришнинг аҳволи ва уни жадаллаштиришга доир чора-тадбирлар тўғрисидаги масала муҳокама қилинди.

Мажлисда ўз фаолиятини қишлоқда ташкил этадиган **кичик ва хусусий корхоналарни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш давлат сиёсати даражасидаги устувор йўналиш** экани қайд этилди. Зеро, ҳозирги вақтда республика аҳолисининг 61 фоизи ёки 13,8 миллион киши қишлоқ жойларида яшайди. Аҳоли ўсиш жараёни суръатлари сақланиб қолгани ҳолда 2000 йилга бориб бу кўрсаткич 16,1 миллион кишига етади.

Бу вазият ҳозирнинг ўзидаёқ рўй бериши мумкин бўлган ижтимоий тангликнинг олдини олувчи ҳамда қишлоқ жойларда яқин келажакдаёқ аҳолининг турмуш даражасини анча оширишга имкон берувчи янги тармоқлар ва ишлаб чиқаришларни ривожлантириш борасида зарур чора-тадбирлар кўришни тақозо этмоқда.

Гарчи мустақилликнинг дастлабки йилларида шўро давридаги 70 йилдагига нисбатан қишлоқларни газлаштириш ва ичимлик сув билан таъминлаш 3-4 баравар кўпайган бўлсада, қишлоқларимиз қиёфаси секин ўзгармоқда, уни эса тадбиркорликни ривожлантириш орқали амалга ошириш мумкин.

Мамлакатимизда ўтказилаётган ислоҳотнинг иккинчи босқичида қишлоқда тадбиркорликни ривожлантириш, ортиқча ишчи кучини жалб этиш мақсадида кичик корхоналар барпо этиш ҳамон долзарб масала бўлиб турибди, деди Ислом Каримов мажлисда. Бошқача айтганда, 3 миллион 600 минг қишлоқ хўжалигида банд бўлган меҳнатга яроқли одамларнинг деярли 2,2 миллион нафарини бемалол саноат ва хизмат кўрсатиш соҳаларига ўтказиш мумкин.

Жаҳон тажрибасига кўра, қишлоқ жойларида кичик бизнесни ривожлантириш ва хизматлар кўрсатиш соҳасини кенгайтириш ушбу муаммони ҳал этишнинг энг самарали йўли ҳисобланади. Хомашё ва қишлоқ хўжалиги ресурсларини қайта ишлаш, замонавий ўраш-жойлаш материалларидан фойдаланиш хорижий мамлакатлар бозорларида Ўзбекистондаги кичик қишлоқ корхоналари маҳсулотларининг юқори даражада рақобатбардошлигини таъминлай олади.

Шу мақсадда республикада кичик ва хусусий безнесни шакллантириш ва ривожлантиришни таъминловчи зарур ҳуқуқий асос яратилган. Амалдаги қонунчилик ҳужжатларида, республика Президентининг фармонларида, ҳукумат қарорларида кичик ва хусусий бизнесдан солиқ олиш, унга молиявий ёрдам кўрсатиш борасида имтиёзлар бериш, имтиёзли кредитлар ажратиш, бизнесни ташкил этишда, уни моддий-техника ва хомашё ресурслари билан таъминлаш борасида кўмаклашиш назарда тутилган.

Ана шу саъй-ҳаракатларнинг натижаси ўлароқ, ҳозирги вақтда халқ хўжалигида 30770 кичик корхона ва кооператив, 20115 хусусий корхона ишлаб турибди, 15,6 минг фермер хўжалиги ташкил этилган, уларга 200 минг гектарга яқин ер биркитилган бўлиб, 67,5 минг киши меҳнат қилмоқда.

Фермер хўжаликларининг тасарруфида 190 минг бошга яқин қорамол, бошқа ҳайвонлар мавжуд. 1995 йилнинг фақат биринчи чорагидагина фермер хўжаликлари томонидан ўтган йилнинг тегишли давридагига нисбатан икки баравар кўп гўшт ва сут тайёрланди.

«Маҳаллий саноат» корпорацияси аниқ мақсадга йўналтирилган ишларни амалга оширмоқда. 1993-1995 йиллар мобайнида корпорация қишлоқ жойларида 200 дан зиёд кичик ва хусусий корхона ташкил этди. Уларда қарийб 11 минг киши меҳнат қилмоқда.

Кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришга кўмаклашувчи жамғарма томонидан республиканинг 187 туман ва шаҳарида бўлимлар очилди. Қишлоқ жойларда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш ва хизматлар кўрсатиш бўйича лойиҳаларни амалга ошириш учун ушбу жамғарма томонидан 62 миллион сўмдан ортиқ кредит ажратилди.

Ўтган бир ярим йил мобайнида кичик ва ижара корхоналарига, шунингдек кооперативларга, деҳқон хўжаликларига ва тадбиркорларга жами 1222,3 миллион сўм миқдорида кредит берилди.

«Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» тизимида қишлоқ тадбиркорларига сервис хизмати кўрсатиш бўйича 160 дан кўпроқ марказ ишлаб турибди, бу ўтган йили фермер хўжаликларига 57 миллион сўмлик механизмлар ва асбоб-ускуналар етказиб бериш имконини яратди. 174 та майда улгуржи дўконлар орқали қишлоқ хўжалиги техникаси, эҳтиёт қисмлар, узеллар, бутловчи деталлар сотилди, 24,2 миллион сўмлик турли хизматлар кўрсатилди.

Шунга қарамай, қишлоқ жойларда кичик ва хусусий бизнесни ривожлантиришга тўсқинлик қилаётган муаммолар ҳам кўп. Бу, аввало, қишлоқ жойларда иқтисодий ислоҳотларнинг бориши орқада қолаётганида, хусусан, кичик бизнес корхоналари шохобчаларини шакллантириш ғоят суст ва кам самара билан амалга оширилаётганида кўринади.

Ҳудудий ва идоравий бошқарув тузилмалари раҳбарларининг ташаббуссизлиги ва ушбу муҳим давлат вазифасига юзаки ёндашуви қишлоқда кичик ва хусусий тадбиркорликни жадал ривожлантиришга тўсиқ бўлаётган асосий сабаблардир.

Яширишнинг ҳожати йўқ, бир қатор раҳбарларнинг ушбу жараён йўлидаги тўсқинликлари кўп жиҳатдан уларнинг эркин, хусусий тадбиркорларнинг янги ижтимоий қатлами шаклланиши билан рақобат муҳити юзага келишидан қўрқиши, янгича шароитларда ўзларининг лаёқатсизлиги ва эгаллаб турган лавозимига номувофиқлиги аён бўлиб қолишидан чўчиши билан изоҳланади.

Вилоятлар ва туманларда янги тадбиркорлик тузилмаларини ривожлантириш йўлидаги бюрократик тўсиқлар кўп ҳолларда қуйидагиларда намоён бўлмоқда: маҳаллий ҳокимият органлари, шунингдек назорат қилувчи ташкилотлар ходимлари томонидан қишлоқ тадбиркорларининг хўжалик фаолиятига асоссиз аралашуви ва улар ҳуқуқларининг камситилиши, кичик ва хусусий корхоналарни рўйхатдан ўтказишни соддалаштириш тўғрисидаги ҳукумат қарорларининг бажарилишига расмиятчилик билан ёндашиши, кўчмас мулк объектларини, айниқса, қурилиши тугалланмаган иншоотларни кимошди ва танлов асосида сотиш тажрибасининг ёйилишига тўсқинлик қилиш, қишлоқ тадбиркорлари ўқувини ташкил этиш даражасининг пастлиги, тадбиркорларга юридик, молиявий ва маслаҳат хизматлари кўрсатиш бўйича махсус фирмаларнинг йўқлиги.

Шу туфайли қишлоқ жойларда хизматлар кўрсатиш соҳасини ривожлантириш бўйича белгиланган ишларнинг аҳволи қониқарсизлигини алоҳида қайд этиш лозим.

Меҳнат ресурсларини тақсимлашнинг ривожланган мамлакатларда қарор топган мақбул тармоқ тузилмасини ҳисобга олиб, меҳнатга лаёқатли қишлоқ аҳолисининг камида 50 фоизини хизматлар кўрсатиш соҳасига жалб этишга эришиш зарур.

Бунинг учун нима қилиш керак? Аввало, барчамиз қишлоқ жойларидаги ҳақиқий аҳволни билишимиз, шунга қараб муайян чора-тадбирлар белгилашимиз лозим, деди Президент. Бир мисол келтирай. Кўп жойларда 50 гектар ерга эга бўлган бригадада 100 дан зиёд одам ишлайди. Ҳолбуки, сўраб-суриштирсангиз, ана шу ерга ишлов бериш, ундан ҳосил олиш учун 10-12 ишчи кучи кифоя қилади. Буни ана шу бригада бошлиғи, жамоа хўжалиги раиси биладими? Билади! Лекин, иложи йўқ, одамларни қаерга олсин? Ҳаммаси шу қишлоқда яшаса, қарамоғида 5-6 тадан жон бўлса.

Албатта, бундай аҳволда юқори даромад олиб бўлмайди. Ўша бригадир ёки раисдан бу вазиятдан қандай чиқасиз деб сўрасангиз, ҳосилдорликни оширамиз, дейди. Ҳосилдорликни қанча ошириш мумкин? Бунда мўъжиза кутиб бўлмайди! Қолаверса, катта сарф-харажат, тан-нарх кўтарилиши эвазига оширилган ҳосилдорликдан наф йўқ. Чунки у даромад келтирмайди.

Демак, вазият қишлоқда хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни, кўплаб кичик-кичик корхоналар қуришни, сервис-хизмат кўрсатиш соҳаларини йўлга қўйишни тақозо этмоқда, дея таъкидлади Президент.

Аммо бу вазифани ҳал этиш борасида Навоий, Самарқанд, Сирдарё, Фарғона, Жиззах, Наманган, Хоразм вилоятларида ташкилий ишлар етарли даражада амалга оширилмаяпти. Қишлоқ меҳнаткашларининг бино ва майдонларга эгалик қилиш, уларни касбга қайтадан ўргатиш ва қишлоқ аҳли учун зарур маиший хизмат турларини ривожлантириш масалалари ҳал этилмаяпти.

Қишлоқ жойларидаги бизнесни ривожлантиришнинг муҳимлигини англамаслик, мазкур муаммони ҳал этишдаги лоқайдлик кичик ва хусусий бизнесни қўллаб-қувватлаш бўйича давлат сиёсатини амалга ошириш учун жавобгар бўлган айрим вазирлик ва идоралар раҳбарларига ҳам хосдир. Хусусан, давлат мулки қўмитаси ва «Ўзистиқболстат» давлат қўмитаси ҳанузгача қишлоқ жойларда кичик ва хусусий бизнесни ривожлантиришни тартибга солувчи яхлит концепцияни ишлаб чиқмаган. Қишлоқ тадбиркорларига турли вазирлик ва идоралар, мамлакатдаги ва хорижий ташкилотлар томонидан кўрсатиладиган ёрдамни мувофиқлаштиришни амалга ошириш принципларини аниқламаган.

Ҳокимликлар, вазирликлар, катта-катта ишлаб чиқариш корхоналари раҳбарлари шуни тушуниб етиши керакки, **одамларни қишлоқдан завод ва фабрикаларга эмас, балки саноатни одамлар ҳузурига — қишлоққа олиб бориш керак!** Бунда 20, 60 миллион доллар турдаги гигант фабрикалар эмас, балки **ихчам, керак бўлганда ишлаб чиқарадиган маҳсулоти турини тез ўзгартира оладиган корхоналар қуришга аҳамият бериш лозим.**

Қишлоқ бизнесини молиявий қўллаб-қувватлашни ташкил этиш шакллари ва банк хизмати кўрсатиш тажрибаси бу тузилмаларда жиддий норозиликлар келтириб чиқармоқда.

Қишлоқ тадбиркорларининг кўплаб асосли лойиҳалари ва истиқболли ташаббуслари зарур молиявий ресурслар ва амалий қўллаб-қувватлаш тизимининг йўқлигига дахлдор бошқа сабаблар туфайли амалга оширилмай қолиб кетмоқда.

Бу қишлоқларда кичик ва ўрта бизнесни сармоя билан таъминловчи давлатга қарашли бўлмаган кучли жамғарма ташкил этишни тақозо қилмоқда.

1994-1995 йилларда республикада 1715 та хусусий корхона, шу йилнинг биринчи чорагида эса Навоий, Жиззах, Наманган, Сирдарё вилоятлари ва Қорақалпоғистон Республикасида 287 фермер хўжалиги ўз фаолиятини тўхтатган. Рўйхатга олинган кўпгина корхоналар ишламаяпти. «Ўзтадбиркорбанк» бўлимларида 1995 йил мобайнида рўйхатга олинган 6,3 минг кичик ва хусусий корхона ҳисоб-китоб счётида ҳеч қандай операция амалга оширилмаган.

Солиқ сиёсатини амалга оширишда кичик ва хусусий корхоналар ҳуқуқларини камситишга йўл қўйилмоқда. Бунинг устига солиқ тизими жуда мураккабдир. Тадбиркорлар солиқ тўлаш масалаларини яхши фарқлай олмайдилар, шу сабабли уларнинг кўплари ўзларига берилган солиқ соҳасидаги ва бошқа имтиёзлардан фойдалана олмаяптилар.

Кўп ҳолларда моддий-техника ресурсларини олишда тадбиркорлар билан давлат корхоналари ўртасидаги тенг ҳуқуқликка риоя қилинмаяпти.

Вазирликлар, идоралар ва ҳокимликларнинг раҳбарлари йирик корхоналарнинг маҳаллалар билан узвий алоқасини таъминлайдиган янги ташкилий шаклларни яратиш, қишлоқ жойларда бу корхоналарнинг бўлимлари ва цехларини ташкил этиш бўйича самарали чора-тадбирларни кўрмаяптилар.

Шаҳарларда жойлашган хусусий корхоналар маблағларини қишлоқ жойлардаги кичик ва хусусий бизнесни ривожлантиришга жалб қилиш учун яратилган механизм деярли ишламаяпти.

Муаммоларни ҳал этиш чора-тадбирлари нималардан иборат? Аввало вилоят ва туман ҳокимликлари, вазирликлар ва идоралар раҳбарлари республика ҳукумати томонидан қишлоқ жойларидаги кичик ва хусусий бизнесни қўллаб-қувватлаш, хизмат кўрсатиш соҳаларини ривожлантириш бўйича қабул қилинган барча ҳужжатларнинг сўзсиз бажарилиши учун масъулиятни кучайтиришлари ва талабчанликни оширишлари керак.

Бунда буйруқбозлик, сансалорлик ва порахўрлик ҳолатларига барҳам беришга, хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантиришга ҳамда кичик ва хусусий бизнесни қўллаб-қувватлаш мақсадида ички имкониятларни қидириб топишга, тадбиркорларга юридик, ахборот ва бошқа хизмат турларини кўрсатувчи маслаҳат фирмаларини ташкил этишга алоҳида эътибор берилиши лозим.

Бу камчилик ва нуқсонларни тугатиш, тадбиркорлар йўлидаги тўсиқларни бартараф этиш доимо бизнинг диққат марказимизда турибди ва бунга қатъият билан эришамиз, деди Ислом Каримов. Лекин масаланинг яна бир муҳим жиҳати борки, бу ҳақда алоҳида тўхталмоқ зарур. Гап одамларни, айниқса **қишлоқ аҳлини, ёшларни боқимандалик кайфиятидан халос этиш, уларда тадбиркорлик, ишбилармонлик иштиёқини уйғотиш, бошқача айтганда, уларга ана шу «касаллик»ни «юқтириш» хусусида кетяпти. Балки, бу борада тиббий тил билан айтганда, «эмлаш» чораларини кўриш лозим бўлар.** Хуллас, бозор муносабатлари соҳасидаги саводсизликка барҳам бериш, ҳамма бозор илмини эгаллаши лозим. Демокчиманки, токи ҳар бир одам кўнглида катта-катта ишлар қилиш менинг ҳам қўлимдан келади, деган ишонч зуҳур бўлмас экан, ҳар бир одам яратувчанлик, ҳалол даромад топиш, бойиш ишқи билан ёнмас экан — қишлоқда хусусий тадбиркорликни ривожлантириш қийин бўлади. Қишлоқ хўжалигида, ерда банд бўлган ишловчиларнинг 90 фоизини шу йўл билан бошқа соҳаларга ўтказмас эканмиз, қишлоқда ислоҳот кўнгилдагидек натижани бермайди, дея таъкидлади Президент.

Бунинг учун эса Японияидагидек тадбиркорларни қўллаб-қувватловчи, рағбатлантирувчи тизим барпо этиш зарур. Бундан ташқари, қишлоқлардаги ҳеч кимга кераксиз тракторчилар тайёрлайдиган юзлаб билим юртларини ёшларни бозор муносабатлари шароитида ишлаш ва яшашга ўргатадиган билим масканларига айлантирмоқ даркор. Республика Меҳнат вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги бу борада амалий ишга ўтиши керак. Айниқса, сервис хизматини йўлга қўйишга алоҳида аҳамият бериш, аҳоли қўлида қолиб кетаётган пул маблағларини шу йўл билан олиш, уларни оборотга киритиш — муҳим масаладир. Республикада «Ер банки» ташкил этиш фурсати ҳам етди, деб ўйлайман. Ана шу тадбирларни амалга оширсак, қишлоқ аҳлини, ёшларни бу янги ишларга жалб эта олсак, уларни қўллаб-қувватлаб турсак, иншооллоҳ, қишлоқ хўжалигида ўтказилаётган ислоҳотлар ҳам ўз самарасини беради, деди Президент. Фақат дадил ҳаракат қилиш керак. **Бундан 2-3 йил илгари нефть, ғалла мустақиллигига эришамиз деганимизда, яширишнинг ҳожати йўқ, кўпчиликка бу тоғдай улкан, оғир вазифа бўлиб туюлган эди. Лекин дадил ҳаракат қилиб уддасидан чиқдик-ку!** Ҳозир қишлоқда тадбиркорликни ривожлантириш ҳам биздан шундай саъй-ҳаракат қилишни тақозо этмоқда.

Кичик ва хусусий корхоналарни ривожлантиришни қўллаб-қувватлашнинг ягона, комплекс сиёсатини юргизиш, вазирликлар, идоралар, ҳокимликлар, турли фондлар ва бошқа ташкилотлар фаолиятларини мақсадга йўлланган тарзда мувофиқлаштириш учун Давлат мулки қўмитаси марказий аппарати ва ҳудудий бошқармалари таркибида мустақил бўлинмалар ташкил этилиб, кичик ва хусусий корхоналарни ривожлантириш масалаларини ҳал этиш улар зиммасига юклатилса, мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Қишлоқ жойларда рақобат қила оладиган корхоналарни ташкил этишнинг барча мураккабликларини ва республика қишлоқ аҳолисини иш билан таъминлаш масаласини ҳал қилишда қишлоқда кичик тадбиркорликни ҳамда хизмат кўрсатиш соҳаларини ривожлантиришнинг ўта муҳимлигини назарда тутиб, бу тоифадаги корхоналар учун уларнинг жадал шаклланишлари ва ривожланишларини рағбатлантирувчи бир қатор қўшимча имтиёзларни назарда тутмоқ керак.

Қишлоқ жойлардаги тадбиркорларга юридик, техник, молия ва бошқа масалаларни ҳал этишларида ёрдам бериш мақсадида консалтинг (маслаҳат) фирмалари тармоғини ташкил этиш, Давлат мулки қўмитаси ва Давлат солиқ қўмитаси ҳудудий бўлинмалари зиммасига уларга ахборот ёрдами беришни юклаш лозим.

Ҳозирги кунда 70 дан ортиқ вазирлик, идора, ташкилот ва муассаса аҳолига ҳар хил турдаги хизматларни кўрсатмоқда. Уларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш ва бу йўналишдаги сиёсатни муваффақиятли юргизиш мақсадида қишлоқ жойларда хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш концепциясини республика иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг янги талабларини назарда тутган ҳолда ишлаб чиқиш лозим.

Бу концепцияда коммунал, маиший, тузатиш-қурилиш, сервис хизматлари ва хизмат кўрсатишнинг бошқа турларини комплекс ривожлантириш, хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантиришнинг ташкилий, молиявий ва моддий-техник шароитларини яратиш, шунингдек, қишлоқ аҳолисини хизмат кўрсатишнинг бу соҳадаги ишга касбий қайта йўллаш учун зарур шарт-шароитларни вужудга келтириш масалалари қамраб олиниши керак.

Кичик ва хусусий бизнесни ривожлантиришни кучайтириш мақсадида йирик корхоналарнинг улар атрофидаги маҳаллалар билан ҳамкорликларини йўлга қўйиш лозим. Бу мақсадда дастлабки босқичларда тажриба тариқасида «Корхона — маҳалла» тусидаги махсус иқтисодий зоналарни ташкил этиш ўринлидир. Шунингдек, қишлоқ жойларда йирик корхоналар бўлимлари тармоғини ташкил этиш тажрибаси ҳам кенг жорий қилиниши керак.

Кичик ва ўрта бизнесга мўлжалланган кредит маблағларни ташқи иқтисодий фаолият миллий банки жуда суст суръатларда ажратмоқда. Бу кредит ресурсларидан фойдаланишни кўриб чиқадиган кенгаш ташкил этиш зарур.

Нега Европа Тикланиш ва тараққиёт банки ажратган 60 миллион АҚШ доллари миқдоридаги кредитдан фойдаланиш чўзилиб кетмоқда? Сабаб шуки, бизда ана шу кредитни олувчилар аниқланмаган. Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки қошида шундай кенгаш тузилса, бу ишлар анча тезлашган бўлур эди.

Мажлисда сўзга чиққанлардан айримлари тадбиркорлар фаолиятини давлат бошқарса, деган истак билдиришди. **Йўқ, деди Ислом Каримов биз амалга ошираётган ислоҳотнинг асосий моҳияти мулкни, исқтисодиётни давлат тасарруфидан чиқариш, сиёсатдан халос этиш эмасми? Бу йўлдан ортга қайтиб бўлмайди.** Бизда ишлаб чиқилган бозор муносабатларига ўтишнинг беш тамойилидан бири — давлатнинг мазкур даврда бош ислоҳотчи бўлишидир. Лекин бу иқтисодиётни, ишлаб чиқаришни, тадбиркорлик фаолиятини давлат бошқаради, дегани эмас. Давлат уларнинг самарали ишлаши учун шароит яратиб беради. Қонунлар, солиқлар орқали уларни аниқ мақсадларга йўналтириб туради, керак бўлганда манфаатларини ҳимоя қилади, дея таъкидлади Президент.

Шу маънода, республикада кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш бўйича махсус қонун ишлаб чиқиш зарурати бор, деб ўйлайман. Шунингдек, тадбиркорлар оладиган кредитлар учун имтиёзли кафолатлар берадиган суғурта компанияси, ана шу кредитларни йўналтириш бўйича лойиҳалар тайёрлайдиган «Ўзбексармоялойиҳа» компанияси ташкил этиш керак.

Бизнинг барча ҳаракатларимиз моҳиятан Ўзбекистоннинг иқтисодий мустақиллигига эришишга қаратилган, деди Президент пировардида. Қишлоқни юксалтирмасдан, халқ хўжалигининг бу соҳасини ўзгартирмасдан, ана шу улуғ мақсадга восил бўла олмаймиз. Ҳар биримиз бу ҳақиқатни дилга жо этиб яшамоғимиз, меҳнат қилмоғимиз, курашмоғимиз даркор.

Аҳмад ТОШХЎЖАЕВ.
(ЎзА).

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

СУРАТДА: қабул пайти. **Р. НУРИДДИНОВ (ЎзА) олган сурат.**

6 июль куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Қозоғистон Республикаси вице-президенти Ерик Асанбоев бошчилигидаги делегация аъзоларини қабул қилди.

Мамлакатимиз раҳбари Ўзбекистон билан Қозоғистон ўртасида турли соҳалардаги, жумладан, маданий алоқалар тобора ривожланиб бораётганини мамнуният билан қайд этар экан, мамлакатимизда машҳур қозоқ оқини Абайнинг 150 йиллик юбилейига бағишланган тантаналар ўтказилаётгани халқларимиз дўстлиги ва биродарлигини янада мустаҳкамлашини таъкидлади.

Е. Асанбоев қозоқ алломасига Ўзбекистонда кўрсатилаётган юксак эҳтиром халқларимиз маънавиятининг ягона илдизга туташлигидан дарак берибгина қолмай, улар бугун ҳам бир танадан озиқланаётганини намойиш этишини айтди. У бу хил тадбирлар мамлакатларимиз, халқларимиз ўртасидаги самарали ҳамкорлик истиқболини таъминлашда муҳим омил бўлишини таъкидлади.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов, Бош вазир ўринбосари С. Саидқосимов иштирок этди.

***

Шу куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Россия Федерациясининг МДҲга аъзо мамлакатлар билан ҳамкорлик бўйича вазири ўринбосари Герман Кузнецовни ҳам қабул қилди.

Қабул чоғида Ўзбекистон билан Россия Федерацияси ўртасидаги алоқаларни янада ривожлантириш, МДҲ мамлакатлари ўртасидаги иқтисодий интеграцияни чуқурлаштириш билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди. Ислом Каримов Ўзбекистон ҳукумати бу борадаги ташаббусларни қўллаб-қувватлашини билдирди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов иштирок этди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН БУЮК АБАЙ ЮБИЛЕЙИНИ НИШОНЛАМОҚДА

6 июль куни Тошкентда Алишер Навоий номидаги давлат академик катта театрида буюк қозоқ ёзувчиси ва мутафаккири, қозоқ ёзма адабиётининг асосчиси Абай Қўнонбоев туғилган куннинг 150 йиллиги тантанали нишонланди. Юбилей тантаналарида иштирок этиш учун Ўзбекистон пойтахтига Қозоғистоннинг вице-президенти Ерик Асанбоев бошчилигидаги шу республика делегацияси келди.

Кечани Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари С. Саидқосимов очди.

Кечада сўзга чиққан Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов ва Қозоғистон Республикаси вице-президенти Е. Асанбоев Ўзбекистон диёрида буюк қозоқ фарзанди юбилейининг байрам қилиниши кўп асрлар давомида бир хонадонда — Туркистон диёрида яшаётган, ҳозир мустақилликка эришиб, иқтисодий қийинчиликларнинг оғир шароитида фаровонлик, умумий хонадонимизда тинчлик ва тотувлик сари ёнма-ён қадам ташлаётган Ўзбекистон ва Қозоғистон халқлари ўртасида тарихий таркиб топган дўстликнинг ёрқин далили эканини таъкидладилар.

А. Муталов билан Е. Асанбоев ўз нутқларида қозоқлар диёрида яқинда бўлиб ўтган учрашув, май ойида чинакам дўстлик ва биродарлик баҳори муҳитида ўтган Ўзбекистон кунлари ўзбек ва қозоқ халқлари хотирасида абадий сақланиб қолишини айтдилар.

Қозоғистон вице-президенти юбилейи тантанали равишда нишонланаётган қозоқ халқининг буюк фарзанди суратини ўзбек халқига совға сифатида топширди.

Кеча катта байрам концерти билан тугади. Унда Ўзбекистон ва Қозоғистон ижодий жамоалари, Алишер Навоий номидаги ўзбек давлат академик катта театри ва Абай номидаги қозоқ опера ва балет театри артистлари иштирок этишди.

***

Шу куни тантанада иштирок этиш учун келган вице-президент Е. Асанбоев бошчилигидаги Қозоғистон делегацияси буюк ўзбек шоири, мутафаккир ва давлат арбоби Алишур Навоийнинг Тошкентдаги ҳайкали пойига гул қўйди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори

АКАДЕМИК В. ВОҲИДОВ ХОТИРАСИНИ АБАДИЙЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистонда тиббиёт фани ривожланишига қўшган улкан ҳиссасини ҳисобга олиб, ўзбек жарроҳлик мактабининг асосчиларидан бири академик Восит Воҳидов хотирасини абадийлаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва тиббиёт жамоатчилигининг республика жарроҳлик илмий марказига академик В. Воҳидов номини бериш ҳақидаги таклифи маъқуллансин ва бу тиббий маскан бундан буён «Академик В. Воҳидов номидаги республика жарроҳлик илмий маркази» деб аталсин.

2. Тошкент шаҳар ҳокимлиги ва Маданият ишлари вазирлиги Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан биргаликда икки ой муддатда республика жарроҳлик илмий маркази биносига академик В. Воҳидов сиймоси туширилган мемориал лавҳа ўрнатсинлар.

3. Тошкент шаҳар ҳокимлиги пойтахт кўчаларидан бирига академик В. Воҳидов номини бериш масаласини кўриб чиқсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва Фанлар академияси ҳар йили республика жарроҳлик илмий марказида жарроҳликнинг долзарб масалалари бўйича «Воҳидов ўқишлари» — республика илмий-амалий анжуманини ўтказсинлар.

5. Ушбу қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Вазирлар Маҳкамасининг Ижтимоий масалалар ва маданият бўлимига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг
Раиси И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 6 июль.

ХАЛҚАРО ИНСТИТУТ ТАШКИЛ ҚИЛИНДИ

ЮНЕСКО ташаббуси билан Самарқандда ўтган Марказий Осиё тадқиқотлари халқаро институти ташкил этиш таъсис конференцияси ғоят самарали бўлди. У қадимий шаҳарда нуфузли илмий муассасани ташкил этиш билан якунланди. Хитой, Ҳиндистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Корея Республикаси, Покистон, Россия, Тожикистон, Туркия, Франция, Эрон ва Ўзбекистон давлатлари вакиллари бу ҳақдаги шартномага имзо чекдилар.

Анжуман доирасидаги дастлабки учрашувда ЮНЕСКОнинг маданий алоқалар бўйича дастури директори Д. Диен ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари, конференция президенти этиб сайланган С. Саидқосимов Марказий Осиё тадқиқотлари халқаро институтини ташкил этиш муҳим аҳамиятга эгалигини, у халқларнинг бой ўтмишини ўрганиш билан бирга, муассис мамлакатларнинг ўзаро алоқаларини янада ривожлантиришга кўмаклашишини таъкидладилар.

Таъсис конференцияси давомида анжуманнинг бош масаласи — институт низоми лойиҳаси атрофлича муҳокама этилиб, қўшимчалар билан қабул қилинди. Марказий Осиё тадқиқотлари халқаро институтини очиш ҳақидаги аҳднома имзоланди.

5 июль куни халқаро институт бош ассамблеясининг биринчи сессияси бўлиб ўтди. Унда бош ассамблея раҳбарияти сайланди. Институт фаолиятининг йўналишлари белгиланди. Уни маблағ билан таъминлаш масалалари келишиб олинди. Ўзбекистонлик таниқли тарихчи олим Ашраф Аҳмедов Марказий Осиё тадқиқотлари халқаро институтнинг директори этиб тайинланди.

Шу билан таъсис конференцияси ўз ишини якунланди.

(ЎзА).

ЭНГ БУЮК БОЙЛИГИМИЗ — ҚАРДОШЛИГИМИЗДИР!

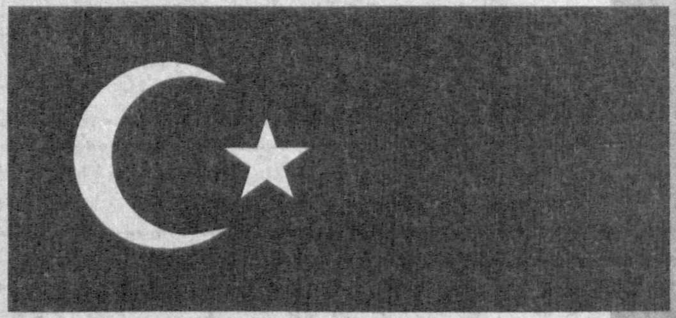

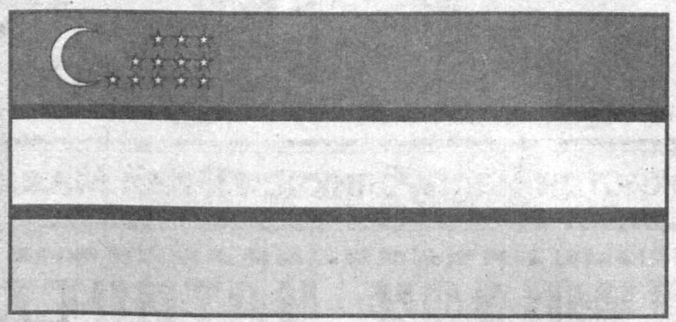

Туркия Республикаси Бош вазири
муҳтарама
ТАНСУ ЧИЛЛЕР хонимнинг
Ўзбекистон Республикасига
зиёрати ҳар иккала давлат халқлари учун
бахт ва саодат келтиришини тилаймиз!

FIRMA
DEMIR

ФАН ТАРАҚҚИЁТИ — ИСТИҚБОЛ ЗАМИНИ

Республика Фанлар академиясида бўлиб ўтган сўнгги сайловлар ҳақида ўйлар

Ўзбекистонни жаҳондаги ривожланган мамлакатлардан бирига айлантириш бугунги кунда олдимизда турган асосий вазифадир. Юртимизда яшаётган халқлар ўртасидаги аҳиллик, дўстлик, ҳамкорлик ва тотувлик барқарор бўлиб турган соғлом ижтимоий-сиёсий вазият, республика раҳбарияти олиб бораётган оқилона, адолатли сиёсат ҳам ушбу мақсадга эришишнинг асосий омилларидан бири.

Айни пайтда тараққиётимизнинг маънавий заминини барқарорлаштириш учун жуда кўп ишлар қилинмоқда. Ўтмиш меросини чуқур ўрганиш, ўзлаштириш ва ривожлантириш, фуқароларнинг диний эътиқоди, иймони ва ихлосини мустаҳкамлаш, тижоратчиликка кенг йўл очиш, халқимизнинг бу борадаги тарихий тажрибаси ва малакаларидан кенг фойдаланиш ҳам тараққиётимизга ижобий таъсир этади, унинг имкониятларини кенгайтиради. Лекин биз Ўзбекистоннинг порлоқ келажагига фақат тижорат дўконларининг эшиги-ю, масжидларнинг дарвозасидагина кириб бормаймиз. Келажак тақдиримизга ҳал қилувчи таъсир кўрсатадиган асосий омил — фан, техника, маданият, ижтимоий-иқтисодий муносабатлар борасидаги янгиликлар ва ютуқларни кенг кўламда ўрганиш, ривожлантириш, ҳаётга жорий этишдир. Жаҳондаги ривожланган мамлакатлар фан ва техника тараққиётига кенг йўл очиб, бу соҳада самарали, ижодий ишлай оладиган мутахассисларни тарбиялаб, тараққиётнинг ҳозирги босқичларига етиб келдилар.

Фан ва техникани ривожлантириш, етук, ижодий тафаккур салоҳиятига эга бўлган олимлар, мутахассисларни тарбиялаш борасида бошқаларга қарам бўлиб қолган мамлакатлар ўзларининг иқтисодий, сиёсий мустақиллигини ҳам мустаҳкамлай олмайди. Шу сабабли ҳукуматимиз фан ва техниканинг асосий замонавий йўналишларини ривожлантириш, бу соҳалар бўйича малакали мутахассисларни тарбиялаш масалаларига катта эътибор бериб келмоқда. Республикамиз илмий салоҳиятининг маркази бўлмиш Фанлар академияси фаолиятига катта эътибор берилаётгани, янги илмий тадқиқот институтлари, Олий ўқув юртлари очилиши ҳам бу соҳадаги муҳим қадамлардан бири.

Республика Президенти фан ва техника тараққиёти мустақилликни мустаҳкамлаш, мамлакатимизни жаҳондаги ривожланган мамлакатлардан бирига айлантиришнинг ҳал қилувчи омили эканини кўрсатиб ўтгани ҳаммамизга маълум.

Ўтган йили Фанлар академиясининг янги Низоми қабул қилиниши, шу йил июнь ойида академиянинг янги аъзолари сайланиши фан, техника тараққиётига, илмий ходимларни танлаш ва тарбиялашга нисбатан бўлган янгича муносабатнинг кўринишидир. Бу борадаги давлат сиёсати заминида қанчалик оқилона, узоққа мўлжалланган режалар ётганини ҳозир тобора тўлароқ тушуниб етмоқдамиз.

Мен чорак асрга яқин вақт мобайнида республика Фанлар академиясининг мухбир ва ҳақиқий аъзоси бўлиб келдим. Очиғини айтсам, Совет тузуми даврида республикамизда фан ва техника ривожланиши, истеъдодли илмий ходимларни танлаш ва тарбиялаш ишига бундай катта эътибор берилганини билмайман. Ҳеч қачон Фанлар академияси ҳақиқий аъзолигига бирданига 33 ўрин берилиб, сайловлар демократик, адолатли тарзда ўтказилган эмас.

Бўлиб ўтган сайловда ажратилган ўринлар жаҳон фани тараққиётининг ҳозирги кундаги асосий йўналишлари, республикамиз иқтисодий, ижтимоий-сиёсий, маданий ривожланишининг долзарб вазифалари асосида белгиланди.

Номзодларни кўтариш ва танлаш учун белгиланган мезонлар ҳам тўғри ва адолатли бўлди.

Ўзбекистонда юқори илмий даражага эга бўлган олимлар кўп. Лекин уларнинг барчаси ҳам академик ёки мухбир аъзо, деган юксак номга сазовор бўла олмайди, албатта. Бунинг учун олимлар фанни биринчи даражали аҳамиятга эга бўлган кашфиётлар билан бойитиши, кенг илмий жамоатчилик томонидан тан олинган мактаблар яратиши, керакли миқдорда етук илмий кадрлар тарбиялаши зарур. Демак, танлов ва сайлов вақтида гап даъвогарнинг шахсияти устида эмас, балки унинг жамоатчилик тан олган илмий салоҳияти ҳақида боради.

Бундан ташқари, танлов сайлов мезонларига ҳар бир даъвогарнинг Ўзбекистон мустақилликка эришганидан кейин тараққиётимиз суръатларини тезлаштириш билан боғлиқ бўлган илмий-назарий, амалий масалаларни ҳал этишга қўшган ҳиссасини аниқлаш масаласи ҳам киритилди. Бу мезон барча фанлар учун, биринчи навбатда, ижтимоий фанлар учун ниҳоятда катта аҳамиятга эга.

Собиқ Иттифоқ даврида илмий изланишлар олиб борган кўплаб олимлар мафкуравий тазйиқ остида бўлди, сиёсий кўрсатмалар, партиявийлик, синфийлик мезонлари доирасидан чиқолмаганлар. Бу ҳол уларнинг илмий, ижодий салоҳиятига ҳам таъсир этди. Шу сабабли эски тузум даврида жамиятшунос олимлар ёзган асарларида олдинга сурилган кўплаб ғояларни холисона, виждонан айтилган фикрлар, деб тан ололмаймиз. Бу ҳолларга олимларнинг ўзи эмас, балки уларнинг илмий, ижодий салоҳиятини чеклаб, чегаралаб қўйган ижтимоий, сиёсий вазият сабабчидир. Ҳозир кўпчилик жамиятшунос олимлар тоталитар тузум шароитида қандай хато ва бирёқламаликларга йўл қўйганини тўлароқ тушуниб етмоқдалар. Шу сабаб ҳам сўнгги сайловларда жамиятшунос олимларнинг яқин ўтмишда ёзган, нашр этган асарларининг сони илмий истеъдод ва салоҳият даражасини белгилайдиган яккаю ягона мезон деб қаралмади.

Ўзбекистон ўз мустақиллигига эришганига яқинда тўрт йил тўлади. Бу вақт мураккаб ва масъулиятли бўлди. Ўтиш даври, мустақилликнинг янада мустаҳкамлаш билан боғлиқ бўлган мураккаб ижтимоий, сиёсий, иқтисодий, маънавий-маърифий муаммолар оммамиз олдига ҳам янги вазифалар қўйди. Ватан тараққиёти, халқ манфаатлари йўлида илмий, ижодий ишларни масъулият билан олиб бориш мамлакатимизда ўтказилган ва ўтказиладиган кенг қамровли ислоҳотларга назарий асос бўлиши шубҳасиздир.

Тан олинган тараққиёт йўли, ҳеч шубҳа йўқки, кутилган самарани беради. Бинобарин, мустақил тараққиётимизнинг назарий асосларини ўрганиш соҳасида олиб бориладиган илмий тадқиқот ишлари ҳам ҳеч вақт бир чегарада тўхтаб қолмайди. Илмий изланишлар тўхтаган жойда турғунлик буҳронлари ҳукм суради. Ҳозир олимларнинг тилида эмас, балки дилида, иймон ва эътиқодида, масъулиятни ҳис қилишида, тафаккур услубида янгиланиш, покланиш содир бўлмоғи керак. Бу эса ҳар бир илмий салоҳият соҳиби мустақил тараққиётимизнинг туб вазифалари билан боғлиқ бўлган илмий, назарий-амалий муаммоларни ҳал этишга қўшган ҳиссасида намоён бўлади. Ўтмишда номи улуғ, лекин сўнгги тўрт йил ичида илмий ва амалий жиҳатдан бирор-бир самарали иш қилмаган олимлар ҳам орамизда учраб туришини инкор этиб бўлмайди. Ҳозир четда томошабин бўлиб турадиган ёки айрим сиёсий ақидаларни тўтиқушдек такрорлайдиган давр эмас.

Мустақилликка эришганимизга қадар бўлган сайловларда ҳақиқий ва мухбир аъзоликка даъвогар бўлганларнинг тақдирини ҳал қиладиган асосий поғона академиянинг умумий мажлиси эди. Академия илмий бўлимлари томонидан кўрсатилган бир неча номзод яширин овоз бериш йўли билан асосан шу мажлисда сайланарди. Сайлов ўтказиш тартибининг бу услубида катта камчиликлар бўлганидан кўз юмиб бўлмайди. Умумий мажлис аъзолари фаннинг турли соҳалари бўйича мутахассис бўлиб, айрим мураккаб илмий муаммоларни етарли даражада тушунмаслиги жиддий хатоларга олиб келарди. Кўпчилик субъективизм, маҳаллийчилик, қариндош-уруғчилик, ошна-оғайнигарчилик билан боғлиқ кайфиятлар сайлов натижаларига таъсир этарди. Натижада истеъдодли, истиқболли ёш олимлар четда қолиб кетарди...

Халқимизда югурганники эмас, буюрганники деган нақл бор. Лекин сўнгги сайловларда бахт ҳақиқий олимларга, фанимизнинг жонкуяр фидойиларига кулиб боқди.

Бўлимларда даъвогарларнинг илмий маърузалари шу соҳалар бўйича етук мутахассис бўлган олимлар иштирокида тингланди.

Албатта, Фанлар академиясига сайлов ўтказишнинг тажрибаси яна ҳам такомиллашиб боради. Бирор усулни мутлоқ ҳақиқат, деб эътироф этиб бўлмайди.

Фан бўлимлари академия умумий мажлисига ҳар бир ажратилган ўрин учун биттадан номзодни таклиф этди. Бу ҳолни бир ёқлама тушуниб, демократиянинг чекланиши, деб таърифлаб бўлмайди. Сайлов демократияси ҳар ким ўз манфаатидан келиб чиқиб, хоҳлаган ишини қилиши эмас. Демократия манфаатдан ташқари бурч, масъулият, етук маънавият билан олдидаги масъулиятни виждон тарозусига солиб, кўпчилик мутахассислар билан келишиб, адолатли қарорга кела билишдир. Бу ишда хатога йўл қўйилса, унинг оқибати яхшиликка олиб келмайди. Фанлар академияси аъзолигига тасодифий олимлар сайланиб қолса, улар, ўзларининг қўлидан бирор иш келмаслигидан ташқари, бошқаларнинг, айниқса, истиқболли ёшларнинг ҳам йўлини тўсади. Бундай олимлар хорижга бориб илмий изланишларда, анжуманларда иштирок этсалар ҳам халқимизга, мамлакатимизга обрў-эътибор келтирмайди. Хориждаги жамоатчилик олимларимизнинг илмий салоҳиятига қараб мамлакат ва миллатимизнинг маънавий камолоти даражасига баҳо беради.

Академиянинг умумий мажлисида яширин овоз бериш йўли билан ўтказилган сайлов натижалари яхши бўлди. Бўлимлар томонидан кўрсатилган барча номзодлар республика Фанлар академиясининг ҳақиқий ва мухбир аъзолигига сайландилар.

Бунда олимларга ҳеч қандай тазйиқ кўрсатилмаганлигини ҳам айтиб ўтмоқ керак. Академия аъзолигига, энг муносиб, фан ва техникани ривожлантириш, амалда самарали қўллаш, Ўзбекистон фани довруғини жаҳонга ёйиш имконига эга бўлган кишилар сайланди.

Академия аъзолари сафига кўплаб ёш, истеъдодли олимлар қўшилиши айниқса қувонарлидир. Ёшлар, фанимизнинг истиқболи, эртанги кунидир. Ўз келажаги ҳақида жиддий ўйлаган мамлакатгина ёшларга кенг йўл очади, уларнинг истеъдоди учун имкониятлар яратиб беради. Ўтган сайловларда академиянинг ҳақиқий, мухбир аъзолари сафига кирган ёшлар Ўзбекистон фани обрўсини янада кўтаришда республикамиз тараққиётига салмоқли ҳисса қўшишларига ҳеч шубҳа йўқ.

Сайлов натижалари Ўзбекистон раҳбарияти олиб бораётган адолатли миллий сиёсатнинг халқимизга хос бўлган инсонпарварлик эътиқодининг моҳиятини яна бир бор намоён этди.

Олимларга кўрсатилаётган ғамхўрлик биз учун имтиёзгина эмас, балки катта масъулият ҳамдир. Фан ва техника тараққиёти, етук мутахассислар тайёрлаш, олимларнинг ишлаш ва яшаш шароитларини яхшилаш учун янги имкониятлар яратилиши шубҳасиздир. Бугун барчамиз аҳил бўлиб, қўлни қўлга бериб, бир ёқадан бош чиқариб ишламоғимиз керак. Илғор фан ва техника ютуқларига таянган, халқи, биринчи навбатда, зиёлилари аҳил ватанпарвар бўлган мамлакатгина буюк давлат бўла олади.

Эркин ЮСУПОВ,
Ўзбекистон Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси.

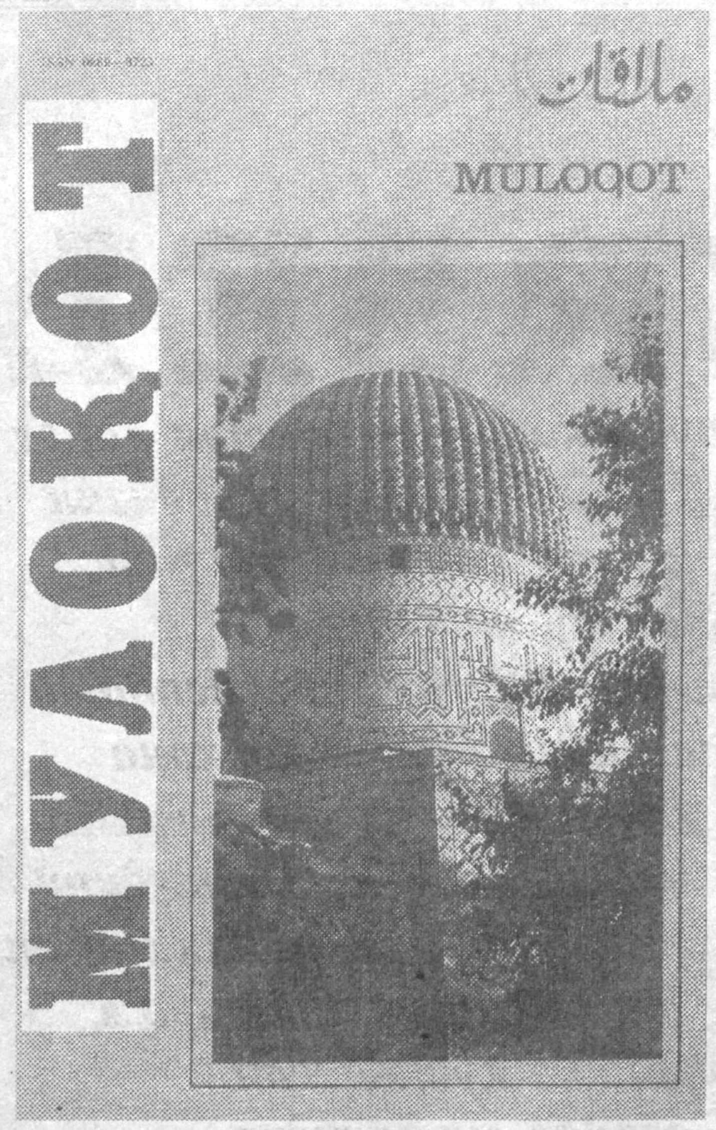

ТАҲРИРИЯТИМИЗ МЕҲМОНИ

Мустақиллик йилларида журнал муштарийлар ишончини қозонди, уларнинг меҳрига сазовор бўлди, дилларига чироқ ёқди, доно ҳамсуҳбатга айланди. Журнал саҳифаларида берилаётган маданий ва тарихий меросимизга оид ҳамда қадриятларимиз, миллий урфу одат ва анъаналаримиз, шу куннинг долзарб иқтисодий муаммоларига оид мутахассис мулоҳазалари ва бошқа туркумдаги қатор мақолалар кенг жамоатчиликда катта қизиқишлар уйғотгани сир эмас.

Бугунги кунимизнинг энг долзарб муаммоси иқтисодиётимизни соғломлаштириш ва ишлаб чиқаришни табиий ўзанга туширишдир. Бу масала халқимиз турмушини фаровонлаштириш билан боғлиқ. Қатор иқтисодчи олимлар бизнинг доимий муаллифларимиздир. Шунингдек, бугунги кунда муҳим бўлган истеъдодларни тарбиялаш, мустақиллик ғояларига садоқат, ёшлар тарбияси ва она тилимиз муаммолари бизнинг мунтазам ёритишимиз зарур бўлган соҳалардир. Тарихий меросимизга оид, миллий урф-одат ва анъаналаримиз, аждодларимиз томонидан яратилган маданий бойликлар ҳақида тамомила янги руҳдаги мазмундор, ўзига хос мақолалар бердик. Миллий мафкура масаласи, унинг пайдо бўлиши, шаклланиши ва тараққиёти хусусида туркум мақолаларни 1991 йилдаёқ бизнинг журналимиз ўз саҳифаларига олиб чиқдики, бу дадил қадамлар илмпарвар, янгиликни тез илғовчи халқимизнинг эътиборидан четда қолмади.

Ундан ташқари журналимиз саҳифаларида «Туркистоннинг буюк мутасаввуфлари» рукни остида ҳазрати Имом Бухорий, ат-Термизий, Хожа Аҳмад Яссавий, Хожа Баҳовуддин Нақшбанд, Ҳаким ота (Сулаймон Боқирғоний), Хожа Аҳрори Вали, Маҳдуми Аъзам, Офоқ Хожа, Сўфи Оллоёр, Абдуҳолиқ Ғиждувоний сингари Шарқнинг буюк мутасаввуф донишмандлари ҳаёти ва фаолиятига оид мақолалар эълон қилинди.

Айниқса, пайғамбаримиз Муҳаммад саллоллоҳу алайҳи васаллам ва ул ҳазратнинг буюк халифалари — Абу Бакр Сиддиқ, Умар ибн Хаттоб, Усмон ибн Аффон, Али ибн Абу Толиб ҳазратларининг ҳаёти ва аъмоллари ҳақидаги туркум мақолалар ўқувчиларда яхши таассурот қолдирди.

Биз бундан кейин ҳам миллий ва маданий меросимизга таааллуқли қимматли мақолалар бериб борамиз. Ахир ўз тарихимиз, бой маданий меросимиз билан қанчалик фахр этсак кам. Уни оламаро кўз-кўз қилишни ўрганмай туриб, келажакка ёруғ юз билан бориб бўлмайди.

Миллий истиқлол мафкурасига бағишланган мақолалар бериш ҳам мунтазам давом эттирилади.

Биз шу билан бир қаторда азиз муштарийларимизнинг санъат ва адабиётга, гўзаллик ва табиатга нечоғлиқ ошуфталигини ҳам ёддан чиқарганимиз йўқ. Шу боисдан ҳам журналимиз зарварақларида жонажон Ватанимизнинг истиқлолини, бугунини ва келажагини акс эттирувчи хилма-хил ва бетакрор, ғоят жозибали сурат-лавҳалар, мўйқалам усталарининг ўлмас асарларидан намуналар, бадиий баркамол шеър ҳамда ҳикоялар бериб боришни маъқул кўрганмиз.

Журналимиз ташкил этилганидан буён мунтазам равишда давом этаётган «Мулоқот» дафинаси»ни муштарийларимиз севиб қолишди. Мазкур рукнда бундан кейин ҳам зарур маслаҳатлар, қизиқарли воқеалар, диққатга сазовор фикрларни ёритиш кўзда тутилган.

«Мулоқот» журнали таҳририяти.

ХУРОСОНДА САРБАДОРЛАР ДАВЛАТИ

Бундан 600 йил муқаддам Хуросон билан Мовароуннаҳрни катта бир ижтимоий-сиёсий ҳаракат ларзага келтирди. Бу ҳаракат тарихда Сарбадорлар (бошини дорга тикканлар) қўзғолони номи билан шуҳрат топди.

Сарбадорлар ҳаракатининг ғоявий асоси ҳақида манбаларда маълумот йўқ. Лекин ўз сафига ҳунармандлар, шаҳар камбағаллари, деҳқонлар ва қочоқ қулларни бирлаштирган бу ҳаракат мўғул босқинчилари ва уларга қўшилиб кетган маҳаллий йирик феодаллар зулмига қарши қаратилгани яхши маълум.

Айниқса, Хуросондаги ҳаракат ва қўзғолон катта бўлди. Хуросон сарбадорларининг ғоявий раҳбари шайх Халифа исмлик бир дарвиш эди. У асли мозандаронлик бўлиб, ўз вақтида кўпгина шайхларга мурид бўлган. Лекин улар берган билимга қониқмай, Симнонга, машҳур шайх Рукниддин Симноний ҳузурига боради. У шайх Халифани имтиҳон қилмоқчи бўлиб, ундан исломдаги машҳур тўрт мазҳаб (ҳанафия, маликия, шофеъия ва Ҳанбалия)дан қайси бирига мансублигини сўраганда, шайх Халифа «Ахтарган нарсамни уларнинг биронтасидан тополмадим, шунинг учун уларга қўшилмадим», деб жавоб берган. Шайх Рукниддин Симнонийнинг жаҳли чиқиб, олдида турган сиёҳдонни унинг бошарасига қараб отган ва бидъатчи шайхни ҳузуридан қувиб юборган. Шундан кейин шайх Халифа Сабзаворга борди ва ўзини мустақил шайх деб эълон қилди. Шайх Халифа Сабзаворнинг масжиди жомийсида турғун бўлди ва мазкур масжид қошидаги хонақоҳда истиқомат қилди. Тез орада унга тарафдорлар кўпайди — теварак-атрофдаги қишлоқларнинг деҳқонлари ва жуда кўп ёшлар унга мурид бўлдилар. Шайх Халифанинг тарафдорлари вилоят маркази Байҳақда ҳам кўпайди. Бу ҳол маҳаллий руҳонийларни, хусусан сунна мазҳабидаги фақиҳларни ҳам ваҳимага солди. Улар шайх Халифани шариатга зид иш тутиш ва тасаввуф ниқоби остида мусулмонлар орасида бидъат тарқатишда айбладилар ва уни жазога тортиш борасида фатво ёзиб, Султон Абу Саидхоннинг тасдиғига олиб бордилар. Лекин хон фатвони тасдиқламади ва деди: «Мен қандайдир бир дарвишнинг қонини тўкиб, гуноҳга ботишни истамайман. Агар Сабзавор фақиҳлари ва ҳокими унинг гуноҳларини тасдиқлай олишсалар билганларини қилишсин». Шундан кейин фақиҳлар уни зимдан йўқ қилиш пайига тушдилар ва бир куни эрталаб муридлари шайх Халифани дарахтга осиб қўйилган ҳолда кўрдилар. Ҳофизи Абру ва Мирхонднинг маълумотларига қараганда, бу мудҳиш воқеа ҳижрий 736 йил Раби ул-аввал ойининг 22-куни (1335 йил 9 ноябрь куни) содир бўлган.

Шайх Халифанинг ўрнини салоҳиятли шогирдларидан мударрис Ҳасан Журий эгаллади. Бир-икки йил ичида сарбадорларнинг тарафдорлари анчага кўпайди. Ҳаракат Нишопур, Машҳад, Ҳирот, Балх ва ҳатто Мовароуннаҳр ва Эроннинг ғарбий вилоятларига ҳам тарқалди.

Сарбадорлар халқни золим мўғул босқинчилари ва уларнинг маҳаллий бой-бадавлат ҳомийларига қарши курашга чақирдилар.

Қўзғолоннинг бошланишига 1336 йил баҳор кунларининг бирида Байҳақ вилоятига қарашли Боштин қишлоғида бўлган мана бу ҳодиса сабаб бўлди: Элхоннинг солиқ йиғиш учун келган мўғул навкари ака-ука деҳқонларнинг ҳовлисига келиб тушди. Кечқурун ака-ука уни яхши меҳмон қилди, лекин мўғул маст бўлиб қолиб, «чиройли қизлардан топиб кел!», — деб буюрди. Ака-укалардан бири «Қишлоғимизда фоҳиша йўқ», — деб жавоб берди. «Ундай бўлса, — деди мўғул безбетлик қилиб, — хотинингни олиб кел!». Ака-ука, ҳақоратга чидолмай, мўғулни ўлдириб қўйдилар...

Сарбадорлар Хуросонда ўз давлатини туздилар, айрим демократик ислоҳотлар ўтказдилар: хирожни ўндан бирига туширдилар, бой-бадавлат кишиларнинг мол-мулкини мусодара қилиб, камбағалларга бўлиб бердилар, қул меҳнатини бекор қилдилар ва ҳоказо. Лекин тез орада уларнинг раҳбарлари орасида низолар бошланди ва бу охир-оқибат сарбадорлар давлатини инқирозга олиб келди (1381 й.).

«Сарбадорлар тарихи» деб аталган асар бизгача етиб келмаган. Лекин ундан айрим парчалар Ҳофизи Абру, Муъиниддин Исфазорий, Мирхонд ва Давлатшоҳ Самарқандий асарларида сақланган.

Бўрибой АҲМЕДОВ,
ЎзФА академиги.

Ҳадислар

• Чақирилган жойгагина боринглар

• Одамлар ичида Тангрига ёқимсизроғи — ашаддий душманлик қилувчидир.

• Таомни совутиброқ истеъмол қилинглар, қайноқ таомда барака йўқдир.

• Қалбинг мулойим, ҳожатинг раво бўлишини хоҳлайсанми? Етимларга меҳрибон бўл, уларнинг бошини сила, ўз таомингдан уларга едир. Шунда дилинг юмшаб, ҳожатинг раво (ижобат) бўлур.

• Маънавият

ШОҲ ҚОБУЛИЙ ИЛА СУҲБАТЛАР

(«Чаҳор унсур» асаридан)

Ҳижрий 1706 йилда камина тасодифан Деҳлидан ўтиб бориш ҳам тасаввуф издошларидин бир мунтаҳиднинг уйига ташриф буюриш бахтиға муяссар бўлдим. Бул ерда суҳбат мажзуб (ўзига жалб этувчи авлиё) биродарларнинг заҳмату риёзат чекишлари асносида эрди. Мажлисда ҳозир бўлғонлардан бири айди: «Ушбу кунларда аллақандай мажзуб бир вайронани ўз ташрифи ила бебздур ҳам шул ҳабобини маскан тутиб, ани мунаввар этибдур. Аҳволоти хосиятиким, қаршисиға қанча мўл таом қўймасинлар, бу анинг чун ўтоловға хас-чўп отмоқлик, ҳам қанчалик сув келтирмасинлар, бу — тупроққа томчи томизмоқлик кабидур.

Ул зот орадин ҳафта ўтгон эрса-да, таклифсиз таомға қўл урмайдур, сув бериб, мажбур қилмасалар, ани хаёлиға ҳам келтирмайдур. Тошда яширин олов анинг сукут сақловчи лабларига тақлид қиладур ҳам ялтироқ дур ҳаракатсизликда анинг этаги остига олиб ўтирмиш оёқларидин ибрат оладур. Ва ул зот қанчалик хоксор бўлмасин, улуғворлиғидин салобати босадурким, анинг шамойилини кўз ўнгингга келтирмоқни истар эрсанг, ақлу идрокинг ваҳимасидин рангинг бўзарур ҳам улуғворлиғи нуридин қўрқув ичра кўзинг хира тортадур. Зиёратиға борғонимиз фурсатда уйқу оғушида кўрур эрдики, ул зот сояда ётгон қуёш ҳам гирдобдин яширин денгиз каби эрди. Авваллари Кобул шаҳрида кўргонлари боисидин ул зотни Шоҳ Кобулий дерлар, зеро анинг сукути баённи тан олмайдурки, кимлиғини билиб-таниб олсак, такаллуфи боисидин сукути товуш юкини нафасиға ортмайдурки, анинг моҳиятидин воқиф бўлсак...»

Суҳбат ниҳоясиға етгоч, дастурхон тузиб, таомдин нимарса келтирғон эрдиларки, шул пайт ҳақнинг ул ғулғула ниқоби, яъни Шоҳ Қобулий, олами ғайбдин етиб келди, анинг ташрифи мажлис аҳли учун тонг ташрифи каби суюкли эрди. Анинг хоксорлиқ неъмати итоат таъзимиға эриштирди ҳам мулоқоти ерда ўлтирғонларни само қадар юксалтирди...

Ул зот турмушнинг қаҳратон гўшасинда қотиб қолғон каминани илиқ назари ила тақдирлади ҳам анга таом келтирғонларида шафқат дастурхонидин туҳфа кутиб ўлтирғон каминани «Бизга шерик бўлинг» ишорати ила шарафлади. Таомдин бир неча луқма олиб, дастурхондин қаноатланди ва ул зоти бобарокат каминани илкидин тутиб, ўз гўшаси сари отланди. Ва биз ул қуёши улуғвор манзилға етгонимиз қадар шаҳар чеккаси томон юришда давом этдик. Бул масканнинг еру тупроғи неъмат аломати, яъни Шоҳ Қобулий ташрифидин ғурурланур эрди.

Биз таважжуҳда ўлтирдик, зиёфат тасвиридағи каби оғиз очмас ва ойнадағи аксимиз каби сўз қотмас эрдик ва лекин бир-биримизға диққат ила тикилур эрдик. Шул фурсатда завқу шавқимиз юзлаб идишдаги майнинг кайфидин зиёда эрди, ул зот жамолининг ошкора нафосати, яъни марҳамат-мурувватй, минг-минг баҳор ҳусниға қиёс қилғулик эрди.

Хуфтон намозидин то ярим тунға қадар бир-биримиз моҳиятимизни муттасил томошо қилур эрдик. Қалбларимиз кўзгусида қиёфамиз тасвирланар эрди. Хаёлот уфқларида не ўйлар пайдо ва не фикрлар хувайдо эрди. Даъфатан ул зотнинг сирру асрор лаблари очилди ҳам анинг қаҳқаҳа дурри ҳар ён сочилди. Сўнг оёқларини узатиб айди: «Бул ерда кенг очилғон кўзларда ҳайратдин ўзга нарса кўринмайдур, зотан уйқусизликдин ҳеч самара йўқдур, ёлғиз ташвиш бор, шул боис уйқу ихтиёр этмоқлик даркор».

Камина ўлтирғон еримда тош қотгон ҳам ақлу идрокка хайф, деб қолғон эрдим. Ваҳима ичра самода парвоз этмоқлик ҳам қафасни бузиб чиқмоқлик каминада шижоат, исталғон фурсатда оҳ урмоқлик учун — жасорат етишмас эрди. Тун охирида каминанинг валвалоси беҳушлиқ ила алмашди ҳам ваҳима бесаранжомлиғи уйқу ила тиллашди...

Мирзо Абдулқодир Бедил.

• Эл севган бахшилар

ГАР ЁҒОЧНИ МАҚТАСА ОЧИЛАРДИ ГУЛ БЎЛИБ...

(Бахши шоирлар сардори Қодир Раҳим ўғли портретига чизгилар)

Оқшом бошлаб достонни қирқ кечада
битказиб,
Алпомишни Ойбарчин висолига
етказиб,
Тингловчилар қалбидан ғам-ғуссани
кетказиб
Тебраниб куйлагувчи чексиз денгиз
кўринмас.
Тўлғаниб куйлаганда оқар терлар сел
бўлиб,
Гар ёғочни мақтаса очиларди гул
бўлиб...

Ҳа, тўққиз йилдирки, бахшилар сардори, Алпомиш келбатли, етти пушти достончи, созчи ўтган туғма талант эгаси Қодир Раҳим ўғли давраларда «чечанликда сувдай оқиб» куйламайди...

Қодир Раҳим ўғли Шеробод бахшичилик мактабига мансуб бўлса-да, унинг ижодида ўзбек бахшичилик йўлининг деярли барча ижобий фазилатлари мужассам эди. Эргаш Жуманбулбул ўғлига хос чечанлик, Абдулла Нурали ўғлига хос созандалик, ширадор овоз, Фозил ота, Ислом шоир ва Пўлканга хос бадиҳагўйлик, Умар бахшига хос фалсафий теранлик Қодир Раҳим ўғли ижодида яққол кўзга ташланади.

Бугунги замонавий шеъриятда халқона оҳанглар, бахшиёна йўсинлар, айтим усулларининг қайтадан намоён бўлишида Қодир Раҳим ўғли ижодининг салмоқли ўрни бор. Қодир бахши айтиш санъатининг маҳорат нуқталарини бугунги шеърият билан қиёслаганимизда унинг қай даражада муҳофазаси кенглиги, фикрининг теранлиги, идрокининг чуқурлиги кўзга ташланади.

Қодир бахши ижодида «Ойчинор» достони алоҳида ажралиб туради. Достон Ойчинорга қисқача таъриф бериш билан бошланади. «Холиёрнинг пешонасида бир қизи бор эди. Отини Ойчинор дер эди. Ўн еттига тўлган эди, Худо ҳамма ҳуснни унга берган эди. Қадди-қомати ҳуснига мос тушган эди, чеккасидаги кокили эгнидан ошган эди».

Достоннинг тили ниҳоятда содда, соф, халқимизнинг сўзлашув услубига яқин. Ҳар бир сўзга халқимизнинг донишмандлиги сингдирилган.

Шоирнинг шеърий мисралари гоҳ ўйноқи, гоҳ майин, гоҳ киноями, гоҳо мунгли...

«Қабатида отаси, ойдай бўлди
Ойчинор,
Биясига эргашган тойдай бўлди
Ойчинор».

Қодир бахши қисқа умрида халқ ичида кўп бўлди. Мақол ва маталларга бой халқ тилини тинимсиз дилига муҳрлади. У достонларида юзлаб халқ мақолларидан, ўринли фойдаланибгина қолмасдан, ўнлаб янги мақол ва ҳикматли сўзлар яратди.

Тўда-тўда қизларга-я, оҳува,
Бир тўдана тол керага, оҳува,
Заҳари бор зомбиргая, оҳува,
Ширин-шакар бол кераг-а, оҳува.

Бу Ойчинорнинг ўз-ўзига айтган қўшиғининг бошланиши. Энг аввал оҳангдорлигини кузатайлик. Мисралар давомида оҳанглар уюшиб бориши билан бирга сўзлардаги уйғунлик, товушлар гармонияси кучайиб боради. Биринчи мисрадаги «тўда-тўда» сўзига иккинчи мисрадаги «тўдана» сўзи боғланиб, мисралардаги оҳангларни яна кучайтиради.

«Ойчинор»даги образлилик, санъаткорона гап тузиш «Жорхун мастон» достонида янада кучайган. Достондаги ҳар бир насрий баён гўё қўшиқдай қуйилиб келади: «Жорхун мастоналарнинг зўри, балки уларнинг пири, уч юз олтмишдан ошган, салгина қари, кўзига сурма қўяр, қошига ўсма қўяр, бир тилсим билан ўн тўққиз яшар ўғил бўлар, тилсимнинг ҳар турини билар эди, гоҳ аждаҳо, гоҳ бургут бўлар эди...» Бир жумла ҳам ортиқча сўз йўқ. Қуйма мисралар беихтиёр кўз ўнгимизда унинг жонли сиймосини яратади. Достонни ўқир экансиз, ҳали адабий тилимизга ўзлаштирилмаган юзлаб ҳикматга айланган мақол, теша тегмаган иборалар, юракни зирқиратиб юборадиган қуйма мисраларга дуч келасиз:

«Булбуллар шайдодир боғдаги гулга, жон берсанг арзийди Чамбилдай элга», «Куйдирмагил менинг хону-монимни, Ғирот дема, майли сўра жонимни», «Боғингда нозланиб турган гулингдан, Бир бедовни яхши кўрдинг улингдан», «Умид қилган эдим, қаддим букилди, кўнглимнинг гавҳари тутдай тўкилди», «Тандаги жонимдир менга омонат, дўст тугул, душманга қилма хиёнат»...

Шу хилдаги юксак мазмунли, ихчам шаклдаги қуйма мисралар Қодир бахши куйлаган барча достон ва термаларда учрайди.

Бахшилар сардори Қодир Раҳим ўғли қисқа умри давомида 60 дан ортиқ анъанавий достон, юзлаб терма, эртак, ривоят ва тўртликлар ижод қилганди. Афсуски, унинг репертуаридан фольклоршунос олим ва мухлислар жуда кам нарсалар ёзиб қолишди. Ўнлаб анъанавий достон, терма ва эртаклар унинг дилида мангуга қолиб кетди...

Ўрол ЎТАЕВ.

• Миллий қаҳрамонларимиз

ТЕМУР МАЛИК ЖАСОРАТИ

Шарқ ва Ғарб мамлакатларини бир-бири билан ўзаро туташтириб турувчи муҳим ва бой жуғрофий минтақада жойлашган ўлкамиз турли ажнабий босқинчилар тажовузига дуч бўлиб келган. Гуллаб-яшнаётган юртни талаш, унинг беадад бойликларини ўзлаштириш, энг аввало, заҳматкаш ерлик халқларни қуллик занжирига банди этишга қаратилган бундай босқинлар ҳар гал эрксевар маҳаллий аҳолининг қудратли қаршилик тўлқинига дуч келарди. Шундай ҳолларда Ватан ҳимоясига отланган баҳодирларга йўлбошчилик қилиб, ўз шахсий жасоратлари билан уларга намуна бўлган ва бу йўлда жонини фидо қилган саркардалар тарихимизда кўплаб топилади. Шулардан бири энг ёвуз ва даҳшатли ғаним — мўғул истилочиларга қарши курашган юртдошимиз Темур Малик доимо халқимиз дилидан ўчмайди.

Маълумки, у ёки бу тарихий давр воқеаларини бутун тафсилотлари билан ўрганишда қадимий қўлёзма асарлар бебаҳо манба ҳисобланади. Ўша воқеа-ҳодисаларни ўз кўзи билан кўриб ёки бошқа шоҳид кишиларнинг ҳикоялари асосида китобатлар битган муаррихларнинг асарлари янада муҳимроқ, ишончлироқ ва қизиқарлироқдир.

Шундай қимматли ва бевосита биз ҳикоя қилмоқчи бўлган Темур Малик ҳақидаги қиссани ҳам ўз ичига олган асарлардан бири — 1226—1283 йилларда яшаб ўтган хуросонлик муаррих ва давлат арбоби Алоуддин Ато Малик Муҳаммад Жувайнийнинг уч жилдлик «Тарихи жаҳонкушо» («Жаҳон фотиҳи тарихи») асаридир.

Бу асар номидан ҳам кўриниб турганидек, Чингизхон ва умуман мўғуллар тарихига бағишланган. Унинг муаллифи узоқ йиллар давомида мўғуллар хизматида бўлиб, улар саройида юқори лавозимларни эгаллаган. Бу ҳол эса, албатта, унинг асарида ўз аксини топмай қолмаган. Яъни муаллиф ўз асарида воқеаларни мўғуллар томонида туриб, уларга ён босган ҳолда, яъни мўғулпарастлик руҳида ҳикоя қилади. Лекин, адолат юзасидан шуни айтиб ўтиш лозимки, асардаги бу ягона камчилик унинг қимматига путур етказмайди. Фикримизга далил сифатида «Тарихи жаҳонкушо»нинг Маҳмуд Торобий қўзғолони ҳақида ҳикоя қилувчи биринчи ва ягона асл манба эканлигини айтиш кифоя. Темур Малик ва унинг Маҳмуд Торобийдан ташқари асарда машҳур саркарда, охирги хоразмшоҳ Жалолиддин Мангбурни (Мангуберди, 1220—1231)нинг фаолияти кенг ва холисона ёритилган.

«Жаҳон фотиҳи тарихи» ўзидан кейин яратилган кўплаб тарихий асарлар учун биринчи манба вазифасини ўтаган. Жумладан, Фазлуллоҳ Рашидиддин, Шарафиддин Али Яздий (Амир Темур тарихига бағишланган «Зафарнома»нинг «Муқаддима»сида), Мирхонд каби машҳур муаррихлар ўзларининг тарихий асарларини битишда Жувайний маълумотларидан кенг фойдаланганлар. Буюк аллома Мирзо Улуғбекнинг «Тўрт улус тарихи» номли асарида ҳам «Тарихи жаҳонкушо» саҳифаларидан жой олган маълумотлар кўплаб учрайди.

Мўғуллар ҳужуми арафасида қарийб бутун Ўрта Осиё, жумладан, ҳозирги Ўзбекистон ҳудуди Хоразмшоҳлар давлати таркибига кирар эди. XII асрнинг бошларида ташкил топган бу давлат ўша даврда ер юзидаги энг йирик давлатлардан бири бўлиб, Ўрта Осиёдан ташқари ҳозирги Афғонистон ва Эрон ҳудудларини ҳам ўз ичига олар эди. Ушбу давлатнинг тепасида эса Алоуддин Муҳаммад Хоразмшоҳ (1200—1220) турарди. Худди шу Хоразмшоҳнинг уқувсизлиги ва бошқа кўпгина иллатлар оқибатида емирилган шундай улкан мамлакат қисқа муддат ичида мўғул истилочилари томонидан батамом босиб олинди.

Мўғулларнинг Ўрта Осиёга юриши 1219 йилнинг сентябрь ойида бошланди. Чингизхон (Темучин) бошлиқ катта мўғул қўшини Хоразмшоҳлар давлатининг шимолий-шарқидаги қалъа шаҳар — Ўтрор остоналарида чодир тикди. Чингизхон ўз қўшинини бир неча қисмга бўлиб, ўғиллари Чиғатой ва Ўктой (Ўгадэй) бошлиқ бир қисмини Ўтрорни олиш учун қолдиради. Ўғли Жўжи бошлиқ қисмини Сирдарёнинг қуйи оқимидаги шаҳар (Сиғноқ, Ўзганд, Ашнос, Жанд)ни бўйсундиришга, саркардаси Алоқ нуён бошлиқ бир қисмини эса Сирдарёнинг юқори оқимида жойлашган шаҳарларни забт этиш учун юборди. Ўзи эса кичик ўғли Тулу билан Бухоро ва Самарқанд устига юрди.

Темур Малик ҳокимлик қилаётган Хўжанд қалъаси Сирдарёнинг юқори оқими бўйлаб юрган ўша Алоқ нуён бошчилигидаги қўшин йўлида жойлашган эди.

Мўғуллар дастлаб Хўжанддан қуйироқда жойлашган Банокат шаҳрини қамал қиладилар. Шаҳар мудофаачилари уч кун қаршилик кўрсатадилар. Тўртинчи кун шаҳар таслим бўлади.

Шу ўринда мўғул истилочиларининг босиб олинган шаҳарларнинг қарийб барчасида қўллаган ўта ваҳшиёна жазо чоралари ва қирғинларига ўқувчилар эътиборини тортмоқчимиз.

Босқинчилар шаҳар таслим бўлгандан кейин аҳолини шаҳар чеккасидаги далаларга ҳайдаб чиқиб, хувиллаб қолган шаҳарни талаш учун уч кун давомида жангчиларнинг ихтиёрига топшириб қўядилар. Ҳайдаб чиқилган аҳолининг аксарини, асосан ҳарбийларни қиличдан ўтказиб, ҳунармандлар ва хотин-қизларни қул сифатида мўғул саркардаларига бўлиб берардилар. Қолган ишга яроқли эркаклар ва ёш-яланғларни бошқа шаҳарларни қамал қилишда қора ишларни бажаришга, ўша давр муаррихларининг тили билан айтганда, ҳашарга сафарбар қилар ёки тирик қалқон вазифасини ўташга, яъни мўғул қўшинининг олдида юришга мажбур қилардилар.

Банокат аҳолисини ҳам шундай қисмат кутаётган эди. Шаҳарни талаб, аҳолини қирғин қилган мўғуллар, ҳашар учун ажратиб олинган асирлар билан Хўжанд устига юради. Бу воқеа тахминан 1219 йилнинг декабрь ойида юз берди. Темур Малик раҳнамолигидаги шаҳар мудофаачилари қалъани қаттиқ туриб ҳимоя қиладилар. Шаҳар ичкарисида жанг қилиш имконияти қолмагач, Темур Малик ўзининг сараланган жангчилари билан Сирдарё ўртасидаги бир оролчага кўчиб ўтади ва ўша ерда жангни давом эттиради. Шу оролчада туриб ҳам бир неча ой душманни қийратган Темур Маликнинг жасурлиги ва матонатига ҳатто мўғулларнинг ўзлари ҳам тан берадилар.

Нурёғди Тош ўғли.

• «Мулоқот» дафинаси

АЖОЙИБОТЛАР

КРОССВОРДНИНГ ТУҒИЛИШИ. Асримизнинг бошларида Жанубий африкалик Виктор Орвил автомобиль ҳалокатида айбланиб, уч йилга қамалди. Қамоқда у зерикмаслик учун қоғозга ҳар хил шакллар чизиб, шакллар ичига ҳарфлар ёзиб юрди. Кейинроқ бу шаклдаги ҳарфлардан сўзлар йиғиндиси ҳосил бўлганини кўриб, уларни тағин ҳам мураккаблаштирди-да, ўз «илмий иши»ни маҳаллий газетага юборди. «Чапдан ўнгга, юқоридан пастга» деб аталган бундай эрмак газетанинг обрўсини ошириб юборди. Кейинроқ Виктор Орвил дунёдаги кўпгина газеталардан буюртмалар ола бошлади.

Шундай қилиб, Виктор Орвил биринчи кроссворднинг муаллифи бўлиб қолди. Орвил қамоқ муддатини тугатиб чиққанида Жанубий Африка банкида унинг номига мўмайгина ақча йиғилиб қолган эди.

ҚОЯТОШДАГИ СУРАТЛАР. Ўраллик археологлар Челябинск областидаги Болшие Алакки кўли атрофидаги қоятошларни кўздан кечириб юриб, ғалати манзарага дуч келдилар. Қоятошга қадимги рассом томонидан чизилган улкан суратларда ибтидоий одамларнинг ҳаёти ва турмуш тарзи акс эттирилган эди. Айниқса қадимги балиқчилар ҳаётига оид улкан сурат археологларни лол қолдирди. Суратнинг эни 4 метр, бўйи 14 метрга тенг. Олимлар мазкур суратларнинг бундан беш минг йиллар аввал чизилганлигини тахмин қилдилар.

КЎЧИБ ЮРУВЧИ ҚИШЛОҚ. Кўчма кино, кўчма магазин... дейилса бошқа гап эди. Аммо кўчиб юрувчи қишлоқ ҳам бўлар экан. Бу қишлоқда клуб, ошхона, маиший хизмат комбинати, иккита магазин, ҳаммом, қисқаси, бошқа қишлоқларда мавжуд бўладиган жамоат уйлари ҳам муҳайё. 132 хонадоннинг ҳар бири икки хонали уйларга жойлашади. Қишлоқда 800 киши истиқомат қилиши мумкин. Кўчма қишлоқ темир йўл транспорти воситаси билан ҳам, автомобиль транспорти билан ҳам хоҳлаган жойга кўчиб юра олади. Бундай антиқа қишлоқни Тюмень областидаги ёғоч ишлаш комбинати ишчиларига Бляткополянский уй қуриш комбинати коллективи тайёрлаб берди.

КУЛГИЛИ ПАРВОЗ. Нақл қилишларича, ўтган асрда яшаган шотландиялик католик руҳонийси Дамиан қуш патларидан қанот ясаб, парвоз қилмоқчи бўлибди. У биринчи парвоздаёқ Эдинбург шаҳридан тўппа-тўғри Францияга учишни хаёл қилибди. Учиш белгиланган куни одамлар йиғилишибди. Улкан бино устига чиқиб олган Дамиан сунъий қанотларини қоқиб, ўрнидан қўзғалибди. Аммо ўша заҳоти 10-15 метр наридаги ахлат уюми устига ағанаб тушибди. Бироқ Дамиан обрўни қўлдан бермаслик учун атрофдагиларга қараб:

— Менга бириктирилган патларнинг ҳаммаси учар қушларники эмас экан, — дебди. — Эссизгина, товуқ патлари ҳам аралашиб кетган экан. Мен осмонга интилганим сари товуқ патлари мени пастга қараб тортаверди...

ГИЁҲВАНДЛИК

Бу офатдан қутулиш учун ер юзидаги барча соғлом кучлар қўлни-қўлга бериб ҳаракат қилишлари, бир ёқадан бош чиқариб курашмоқлари лозим

Маълумки, гиёҳванд моддаларни тарқатиш ва уни истеъмол қилишга қарши кураш жаҳон ҳамжамиятининг диққат марказида турган масалалардан биридир. Модомики шундай экан, ушбу масалага Ўзбекистон қандай эътибор бермоқда? Юртимизда унинг олдини олиш ҳамда бартараф этиш учун республика Ички ишлар вазирлиги томонидан қандай чора-тадбирлар кўрилмоқда? Мухбиримиз Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазирининг биринчи ўринбосари, милиция генерал-майори Қутбиддин БУРҲОНОВга ана шундай саволлар билан мурожаат қилди.

— Мен, аввало, шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, гиёҳвандлик ёки унга қарши кураш фақат Ўзбекистонгагина хос хусусият ёхуд вазифа бўлмай, балки умумбашарий, жаҳон афкор оммасини ташвишга солиб келаётган энг долзарб муаммолардан биридир.

Гиёҳвандликни бир сўз билан инсоният бошига тушган катта кулфат ёки офат, деб таърифлаш мумкин. Чунки жамият ҳамда инсониятнинг маънавий, иқтисодий жиҳатдан инқирозга юз тутишининг асосий сабабларидан бири гиёҳвандликдир. Шу ўринда, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 1987 йил 7 декабрда қабул қилган қарорига биноан 26 июнь «Гиёҳванд моддаларни суиистеъмол қилиш, тарқатиш ва улар билан ноқонуний муомала қилишга қарши кураш» куни деб эълон қилинганлигини алоҳида таъкидламоқ керак.

Ўзбекистон мустақил давлат сифатида шаклланганидан буён гиёҳвандликка қарши кураш масаласида Жаҳон ҳамжамияти кўраётган барча чора-тадбирларни қўллаб-қувватлаётганлиги ҳеч кимга сир эмас. Мамлакатимизда бу борада бир қанча амалий ишлар қилинди: республика Олий Мажлиси «БМТнинг наркотик воситалар ҳақидаги 1961 йилги Ягона Конвенция»си, «Психотроп воситалари ҳақидаги 1971 йилги Конвенция» ва «БМТнинг гиёҳванд воситалари ҳамда психотроп моддаларининг ғайриқонуний тарқатилишига қарши кураш ҳақидаги 1988 йилги Конвенция»ларига қўшилиш ҳақида расмий қарор қабул қилди.

Ўзбекистон бир қатор давлатлар билан тузилган гиёҳванд моддаларни юртимиз ва ундан ташқарида ғайриқонуний тарқатилишига қарши курашда ҳамкорлик қилишга доир икки ҳамда ҳар томонлама келишувларга мувофиқ ўз зиммасига бир қанча халқаро мажбуриятларни олган.

— Гиёҳванд моддаларни Ўзбекистонда етиштириш ҳоллари ҳам юз бераяптими?

— Рости, илгари бундай ҳолларга бот-бот дуч келиш мумкин эди. Лекин республика Ички ишлар вазирлигининг кескин чора-тадбирлар кўраётганлиги натижасида бундай кўнгилсиз ҳоллар кескин камайди. Яқинда БМТнинг бевосита гиёҳвандликка қарши кураш билан шуғулланадиган ЮНДКП ташкилоти вакиллари билан биргаликда Ўзбекистоннинг гиёҳванд моддалар етиштирилиши тахмин қилинган тоғ ҳамда тоғ олди ҳудудларини вертолёт воситасида кузатиб чиқдик. Лекин текшириш жараёнида гиёҳванд моддаларни парвариш қилиш билан боғлиқ ҳеч қандай манзарага дуч келинмади.

Маълумки, вазирликнинг жойлардаги идоралари воситасида ҳар йили 1 майдан бошлаб «Қорадори» операцияси ўтказилиб турилади. Ана шундай тадбирлар Ўзбекистонда гиёҳванд моддаларни етиштиришни олдини олиш ҳамда бартараф этишда асосий сабаб бўлмоқда.

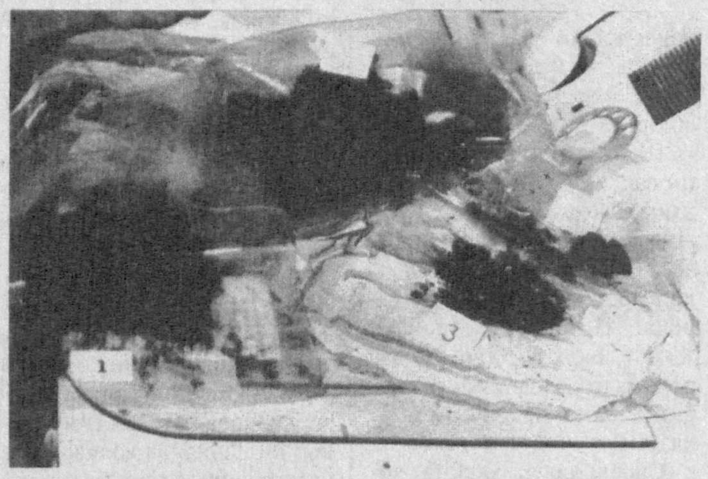

— Лекин Ўзбекистоннинг гиёҳванд моддаларни Афғонистон, Қирғизистон ҳамда Тожикистон республикаларидан МДҲ давлатларига ғайриқонуний тарқалишида транзит — оралиқ воситасини ўтаётганлигини ҳам назардан қочирмаслик керак...

— Гапингиз тўғри. Юзага келган вазиятни таҳлил қилиш жараёнида гиёҳванд моддалар Ўзбекистон ҳудуди ва ундан ташқарига «Афғонистон—Тожикистон—Ўзбекистон», «Тожикистон—Қирғизистон—Ўзбекистон», «Тожикистон—Ўзбекистон» йўналишлари бўйича олиб ўтилаётганлиги аниқланди. Қизиқ жойи шундаки, гиёҳванд моддалар билан савдо-сотиқ қилаётган кишиларнинг аксариятини Тожикистон фуқаролари ташкил қилаяпти. Масалан, агар ўтган йил 286 та ана шундай жиноятчи қўлга олинган бўлса, унинг 103, яъни 40 фоизга яқини Тожикистон фуқароларидан иборат эди. Жорий йилда ушбу кўрсаткич 50 фоизни ташкил қилмоқда. Гиёҳванд моддалар билан савдо-сотиқ қилаётган жиноятчилар қорадорини, асосан, Тожикистондан сотиб олаётганликларини қайд этишмоқда.

Маълумотларга қараганда, гиёҳванд моддаларни Ўзбекистон ҳудудига олиб ўтиш ва у орқали бошқа давлатларга ўтказиш учун бўлган уринишларда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига кирувчи мамлакат фуқароларининг иштироки йил сайин кўпайиб бормоқда. Агар 1992 йилда 90 та МДҲ ҳудудида истиқомат қилувчи фуқаро ана шундай жиноят билан қўлга олинган бўлса, ўтган йил уларнинг сони 286 тага етди. Жорий йилнинг олти ойи мобайнида эса унинг сони юздан ошди.

— Йил бошидан буён ҳозиргача қанча миқдордаги гиёҳванд моддалари қўлга олинди?

— 6 ойлик ҳисоб-китобларга қараганда шу кунгача жами 1 тонна 250 килограмм гиёҳванд моддалари ушлаб қолинди. Унинг 250 килограммини қорадори ташкил қилади. Ваҳоланки, ўтган йил бутун йил давомида 207 килограмм қорадори тортиб олинган эди.

Гиёҳванд моддалар билан боғлиқ жиноятларни аниқлаб, фош этиш борасида ҳам яхши кўрсаткичларга эришилаяпти. Масалан, 1994 йилда 6 мингдан зиёд ана шундай жиноий иш фош этилиб, жами 3,4 тонна гиёҳванд моддасини ғайриқонуний тарқатилишнинг олди олинди. Унинг 200 килограммдан кўпроғини қорадори, 1 килограммини эса героин ташкил қилади. Бундай жиноятларни фош этишдаги фаоллик жорий йилда ҳам тўла сақланмоқда: 1994 йилнинг 6 ойида 3 минг 256 та жиноий иш аниқланиб, фош этилган бўлса, жорий йилнинг биринчи ярим йиллигида ушбу рақам 3 минг 280 тага етди.

— Гиёҳвандлик моддаларини етиштириш ҳамда тарқатиш ҳоллари Тожикистон Республикасида нисбатан кўпаяётганлигини, сизнингча қандай сабаблар билан изоҳлаш мумкин.

— Тожикистондаги биродаркушлик уруши ҳамда унинг ортидан келиб чиққан фожеалар ҳали ҳеч кимнинг ёдидан кўтарилмаган бўлса керак. Мен унинг бош сабабини қўшни республикадаги мавжуд сиёсий, иқтисодий вазиятда, деб биламан. Бу эса Тожикистон Ички ишлар вазирлиги ходимлари зиммасига катта масъулият юклайди.

Гиёҳвандликка қарши кураш юқорида таъкидланганидек бир ёки икки мамлакатнинг эмас, балки жаҳон ҳамжамияти ҳамкорлигини тақозо этади. Биз унга қарши курашда Тожикистон Ички ишлар вазирлиги билан ҳамкорлик қилишга, зудлик билан кескин чора-тадбирлар кўришга тайёрмиз. Модомики, Тожикистонда ушбу жиноят тури тобора кўпаяётган экан, унинг олдини олиш, пайини қирқиш кечиктириб бўлмайдиган вазифалар сирасига киради.

— Гиёҳванд моддалар билан савдо-сотиқ қилувчилар уни бизнинг ҳудуддан олиб ўтишда, асосан, қандай транспорт воситаларидан фойдаланишмоқда?

— Улар гиёҳванд моддаларни кўп ҳолларда «Душанбе-Москва» поезди орқали олиб ўтишга уринаяптилар. Шу боис «Душанбе— Москва» поезди Сариосиё бекатида транспорт милицияси ҳамда божхона хизмати ходимлари томонидан махсус назоратдан ўтказилаяпти. Шунингдек, Тожикистон ва Қирғизистон Республикалари билан чегарадош бўлган жойлардаги ДАН ва божхона хизмати ходимларига қўйилаётган талаб ва масъулият янада кучайтирилди.

— Гиёҳвандлик моддалари билан савдо-сотиқ қиладиганлар содда одамлар эмас. Бундай жиноятлар кўп ҳолларда уюшган кўринишга эга бўлади. Демак улар билан курашиш милиция ходимларидан катта тайёргарлик, техник таъминот, билим ва тажрибага эга бўлишни тақозо қилади.

— Худди шундай. Бизда техник таъминот жиҳатидан ҳеч қандай муаммо йўқ. Масалан, «Қорадори» операциясида бирданига 3 та вертолёт ҳамда юзлаб махсус жиҳозланган автомашиналарни жалб қилиш имкониятига эгамиз. Лекин малака ва билим масаласида, дарҳақиқат, ҳали жуда кўп нарсаларни ўрганишимизга тўғри келади. Зеро, бу борада ҳам амалий қадамлар қўйилаяпти: ўтган йил бир гуруҳ ходимларимиз Олмонияда гиёҳвандликка қарши кураш соҳасида 10 ойлик курсни ўтаб қайтди. Яқиндан бошлаб республика ички ишлар вазирлигининг Академиясида олмониялик мутахассислар иштирокида 3 ҳафталик ўқиш ташкил этилди. Унда айни пайтда 18 нафар ходимимиз таҳсил олаяпти. Бу борада яна бошқа мамлакатлар билан ҳам ҳамкорлик қилиш ниятимиз бор.

Гиёҳвандликка қарши кураш ҳамда уни бартараф этиш ер юзидаги барча соғлом кучлардан қўлни-қўлга бериб ҳаракат қилиш, бир ёқадан бош чиқариб курашишни тақозо қилади. Зеро, биз шундагина инсоният бошига тушган офат — гиёҳвандликдан буткул холос бўлишимиз мумкин.

«Халқ сўзи» мухбири
Исмат ХУДОЁРОВ
суҳбатлашди.

• Янгиликлар

ДИЛЛАРНИ ЯЙРАТАР «ШИФО» КУЙЛАРИ

Андижон вилоятининг Булоқбоши марказий касалхонаси шифокорлари инсон хасталигини фақат дори-дармон билангина эмас, балки қувноқ куй ҳамда жозибали рақслар, ичак узди ҳангомалар билан ҳам даволаш зарурлигини амалда исботламоқда. Касалхона қошида ташкил этилган «Шифо» бадиий ҳаваскорлик ансамбли ана шу мақсадга хизмат қилмоқда.

Туман шифокорлари орасида ўтказилган «Ҳамшира-95» ва «Талантларни излаймиз» кўрик-танлови иштирокчиларидан иборат бу дастанинг санъати ҳозирдаёқ эл оғзига тушди. Улар вилоят кўрик-танловида биринчи ўринни эгаллади.

БАЙРАМ СОВҒАСИ

Наманган вилоятида 1 июнь — халқаро болаларни ҳимоя қилиш кунида 168 та гўдак дунёга келган эди. Орадан бир ой ўтгач, республика омонат банкининг вилоят бошқармаси ходимлари байрам куни туғилган болаларнинг ҳар бири номига совға сифатида махсус ҳисоб китобчаси очдилар. Ҳар бир бола номига 300 сўмдан пул қўйилди.

Ўн йил ўтгач, бу ўғил-қизлар катта миқдордаги, яъни дастлабки қўйилган миқдордан минг баравар кўп пулнинг эгаси бўладилар.

(ЎзА).

BS

BURSEL

Туркия Республикаси Бош вазири Тансу Чиллернинг Ўзбекистонга қиладиган расмий давлат ташрифини чин юракдан қутлайди.

Ҳозирги кунгача фирма Ўзбекистонда саккизта йирик қўшма корхона ташкил этди.

Фирма жамоаси тарихи, тили, дини бир-бирига муштарак бўлган икки дўст - халқнинг алоқалари янада ривож топишида қўшаётган ҳиссасидан мамнундир.

ЎЗБЕКИСТОН ТУРКИЯ

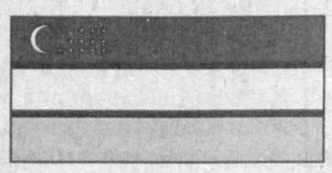

ТУРКИЯ БОШ ВАЗИРИ ҲУРМАТЛИ ТАНСУ ЧИЛЛЕРНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ҲУРМАТЛИ ИСЛОМ КАРИМОВ БИЛАН УЧРАШУВИ МУНОСАБАТИ БИЛАН БУТУН ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИНИ ҚУТЛАЙМИЗ!

Şişmanoğulları
ŞİRKETLER GRUBU

КЕЛАЖАГИ БУЮК ДАВЛАТ ЎЗБЕКИСТОНДА ФИРМАМИЗ РИВОЖЛАНИБ, РАВНАҚ ТОПИШИГА, ЎЗАРО ҚОН-ҚАРДОШЛИГИМИЗ, БИРОДАРЛИГИМИЗ КАМОЛОТГА ЕТИШИГА АМИНМИЗ.

ФИРМАЛАРИМИЗ:

ИСТАНБУЛДА:
-А.Ж. "Шишман Диш Тижарет А. Ш."
-А.Ж. "Шишманоғуллари Иншаат Туризм Санайи ве Тижарет А.Ш."
-"Седир Орман Юрюнлери Санайи ве Тижарет ЛТД"
-"Седа Орман Юрюнлери Санайи ве Тижарет А.Ш."
"Шишманоғуллари Сигорта Ажентелик Хизметлери А.Ш."
МОСКВАДА:
-"Шишман Диш Тижарет" Офиси

ТОШКЕНТДА:
-"Анадолу ЛТД" қўшма корхонаси.
-"ЎзА ТУРК қўшма корхонаси.
ТОШҲОВУЗДА:
-"ТУТ ЛТД" қўшма корхонаси.
АЛМАТИДА:
-Филиал "Шишман"
-"Коник" қўшма корхонаси.

ФАОЛИЯТЛАРИМИЗ:

-ЁҒОЧ МАҲСУЛОТЛАРИ
-ДУРАДГОРЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ
-ТАЙЁР ҚИЙИМ-КЕЧАКЛАР
-ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ
-"МАЗДА" АВТОМОБИЛЛАРИНИНГ ВАКОЛАТХОНАСИ
- СУҒУРТА ХИЗМАТИ.

МАНЗИЛЛАРИМИЗ:

ИСТАНБУЛ	ТОШКЕНТ	АЛМАТИ	ТОШҲОВУЗ	МОСКВА
/Istanbul/ Керестежилер Ситеси, Фатих Жад. 10. Тел.: 90-212 6372505.	/Taşkent/ Буюк Ипак йўли кўчаси, 115. Тел.: (3712) 67-35-26.	/Almaata/ Микрорайон Самал-2. Тел.: (3272) 68-29-28.	/Taşhavuz/ Атаниязов кўчаси-1а. Тел.: (36022) 37461.	/Moskova/ Усачёв кўчаси-64. Тел.: (095) 9566175.

• Спорт • Спорт • Спорт • Спорт • Спорт • Спорт • Спорт • Спорт •

«АБДУ» «ТУР ДЕ ФРАНС»НИНГ АЛОҲИДА ЭЪТИБОРИДА

Мамлакатимиз велопойга ихлосмандлари жаҳоннинг энг нуфузли мусобақаси «Тур де Франс» турнирида юртдошларимиз Шахид Загреддинов, Жамолиддин Абдужабборов каби велоспортчиларимизнинг турли йилларда муваффақият қозонганини яхши хотирлашади. 82-марта ўтказилаётган бу йилги мусобақада ҳам Ўзбекистон вакиллари борлиги юртимиз спортсеварларида фахр ҳиссини уйғотади. Бир неча йил Испания профессионал клубларида фаолият кўрсатган ҳамюртимиз Жамолиддин Абдужабборов бу ғалги «Тур де Франс» велопойгасида ҳам турнирнинг энг кучли спортчиларидан бири ҳисобланмоқда. Европада «Абду» дея ном қозонган спортчимиз 233 километрлик масофа бўйича ўтказилган биринчи босқич мусобақасида 3-ўринни эгаллаб, ўзининг кучли велопойгачи эканлигини яна бир карра исботлади. Эслатиб ўтамиз, «Тур де Франс» да дунё рекордчилари испаниялик Мигель Индурайн, франциялик Ришар Виранк, швейцариялик Тони Ромингер каби жаҳоннинг энг кучли велопойгачилари билан бир қаторда 189 спортчи қатнашмоқда. Велопойга 23 кун давом этади. Велопойгачилар 3655 километр масофани ортда қолдириб, 23 июль куни Парижга кириб келишади. Масофанинг аксарият қисмини тоғ йўллари ташкил этади. Бу эса ҳамюртимиз учун жуда қўл келади. Чунки Жамолиддин айнан тоғ йўллари пойгаси бўйича швейцариялик Ромингер билан жаҳоннинг энг кучли велопойгачилари ҳисобланишади. Ҳозирча ҳамюртимиз, европаликлар атамаси билан айтганда «Абду», биринчи босқич якунига кўра яшил спорт кийимида пойгага чиқишга муваффақ бўлди. Одатда яшил спорт кийими мусобақада қатнашаётган алоҳида эътиборга лойиқ кучли велопойгачиларга берилади.

• Рекордлар, воқеалар, натижалар

ОЛИМПИАДАГА ТАЙЁРГАРЛИК КЎРИШНИНГ ХИТОЙЧА ЙЎЛИ

Бундан бир ярим йил муқаддам Хитой ўз олимпия футбол жамоасини 2000 йилги Олимпиада ўйинларига тайёрлашга ёрдам бериш ҳақида ушбу спорт тури санъат даражасига кўтарилган Бразилия мамлакатига мурожаат қилган эди. Уларнинг илтимосини бразилияликлар қабул қилишди.

Олимпиада ўйинларининг олтин медалини олиш азалий орзуси бўлган хитойликлар кўзланган мақсадга эришишадими, йўқми, буни 2000 йилги Сидней Олимпиадаси кўрсатади. Ҳозирча ёши 15-17 да бўлган бир гуруҳ ёш хитойлик футболчилар Бразилияга 5 йил муддатта футболнинг нозик сир-асрорларини ўрганиш учун жўнаб кетмоққа ҳозирланаяпти. Улар хитойлик бизнесменлар томонидан махсус сотиб олинган худудлардан бирида шунча йил яшаб, мамлакатнинг энг яхши футбол мутахассислари таълимини олишади. Хитойлик ёш футболчиларнинг Бразилияга келишига доир барча харажатларни «Цзан Либао» салқин ичимликлар фирмаси ўз зиммасига олган. Олимпиадага тайёрланишнинг бу янги хитойча услуби жаҳон спорт ҳамжамияти томонидан катта қизиқиш билан қабул қилинди ва у турли хил баҳс-мунозараларга сабаб бўлмоқда.

Р. ЭРМУҲАММАД,
«Халқ сўзи» мухбири.

Хонадонингиз сифатли КАФЕЛЛАР билангина муҳташам ва сержилодир!

Улгуржи харидорларга 30 фоизгача арзонлаштирилади.
Ҳақ тўлаш усули-турлича.

Телефонларимиз: 50-92-94, 50-83-54.
Манзил: У. Носир кўчаси, 2-пр.,2. ТошКСМ.

«Ўзистиқболстат» давлат комитети бош ҳисоблаш маркази раҳбарияти ва меҳнат жамоаси бўлим бошлиғи А. Восиқовга рафиқаси **Ҳамида АЛИМОВАнинг** бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг меҳнат жамоаси Ўзмарказбанкнинг масъул ходими Азизахон Каримовага онаси **Робия ВАЛИЕВАнинг** вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдирадилар.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Адабиёт жамғармаси шоир, Адабиёт жамғармаси бош директори Ҳамрақул Асқаровга отаси **Раҳмат АСҚАРОВнинг** вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Ахборот 36-29-89;
Тунги муҳарририят 33-10-28.

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — К. Рихсиев.
Навбатчи — F. Шермуҳаммад.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0303. 51671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2 Босишга топширилди — 21.00.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топшириш вақти—21.00 1 2 3 4 5 6